

HUKUK DERGİSİ LEGES LAW JOURNAL

**HAKEMLİ DERGİ
PEER REVIEWED JOURNAL**

YIL/YEAR: 5 SAYI/ISSUE: 58 /EKİM/OCTOBER 2014

Hukuki Makaleler / Judiciary Articles
Yargı İçtihatları / Jurisprudence
Mevzuat / Legislation
Hukuk Haberleri / Legal News

**YAZILIM TİCARET
LİMİTED ŞİRKETİ**

LEGES
HUKUK DERGİSİ
LEGES LAW JOURNAL

HAKEMLİ DERGİ
PEER REVIEWED JOURNAL

Leges Yazılım Tic. Ltd. Şti. adına

Sahibi ve Sorumlu Müdür

On Behalf of Leges Yazılım Tic. Ltd. Şti.

Owner and Managing Director

Ömer Faruk KAHRAMAN

Editör / Editor

Prof. Dr. Ahmet GÜRBÜZ

Av. / Aal. Zehra Birsen YAMAK

Genel Müdür / General Manager

Cavit TAŞOLUK

Yayın Danışmanı / Editorial Consultant

Av. / Aal. Aydın Barış HASÇAĞAN

Satış Direktörü / Sales Director

Hasan ORUÇ

Kültür - Sanat Danışmanı / Cultural- Arts Consultant

Av. / Aal. Zehra Birsen YAMAK

REKLAM TARİFESİ / ADVERTISING RATES:

İç Sayfalar (Siyah-Beyaz) - 2000.TL +KDV

Kapak Karşılığı - 3500.TL +KDV

İç Kapaklar - 4000.TL +KDV

Arka Kapak - 5000.TL +KDV

İnsört (4 Sayfa) - 4000.TL +KDV

Yıl / Years :5

Sayı / Issue :58

ISSN 1309-9620

Yayın Türü / Type of Publication: Yaygın Süreli Yayın Nationwide periodicals

Her ay yayımlanır/It is published monthly

Basıldığı Yer / Place of Publication: Yıldız Matbaacılık ve Baskı Sistemleri

Ziya Gökalp Mah.42/4 Sok.No:18/2 Zeytinburnu - İSTANBUL - TÜRKİYE

Tel.: 0212 558 01 05 — 416 09 39

Yönetim Yeri / Place of Administration:

Sümer mah. 29/5 sok. No:2 Nur Apt. K: 4 D:11 Zeytinburnu-İstanbul-TÜRKİYE

Tel: 0212 547 60 80 Fax: 0212 547 60 82

www.leges.com.tr • e-posta: leges@leges.com.tr

Kapak Tasarım / Cover Design: Nurm Muhammed Madaminov

Dizgi - Tasarım / Typographic - Design: Nurm Muhammed Madaminov

Düzeltilen / Proofreader: Leges Yazılım

Copyright 2010 - Bu derginin tüm yayın hakları Leges Yazılım Tic. Ltd. Şti.'ye aittir.

Her hakkı saklıdır. Alıntılarda kaynak göstermek zorunludur

Copyright 2010 - All publishing rights of this journal belong to Leges Yazılım Tic. Ltd. Şti.

All rights are reserved. Giving reference is necessary for citations.

YILLIK ABONELİK BEDELİ (12 SAYI): PEŞİN 500 TL - VADELİ 580 TL

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD

- ◆ Prof. Dr. Ufuk AYDIN Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Yusuf KARAKOÇ Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. İsmail KAYAR Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Köksal KOCAĞA Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Mesut ÖNEN Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Feridun YENİSEY Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Hakim Derya KONAK
- ◆ Hakim Güler AYBERK
- ◆ Av. Rifat ÇULHA
- ◆ Av. Selçuk HANEGELİOĞLU

DANIŞMA KURULU / ADVISORY BOARD

- ◆ Prof. Dr. Nüvit GEREK Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Didem ALGANTÜRK LIGHT İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Walter ANDREWS University of Washington
- ◆ Prof. Dr. Mustafa AVCI Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Ali AKYILDIZ Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Ufuk AYDIN Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Ali Şafak BALI Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Vladimir BELYAKOV Russian Academy of Sciences
- ◆ Prof. Dr. Uwe BLAESING Universiteit Leiden
- ◆ Prof. Dr. Bernt BRENDMEON University of Oslo
- ◆ Prof. Dr. Valerij BOVTUN Altay Devlet Teknik Üniversitesi
- ◆ Prof. Dr. Maria CİKİA Bilimler Akademisi
- ◆ Prof. Dr. Ramazan ÇAĞLAYAN Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Mustafa ÇEKER Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Abdullah DİNÇKOL Doğu Üniversitesi Rektörü
- ◆ Prof. Dr. Yücel ERTEKİN Çağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Gavril GAVRILEVIÇ FILIPPOV NEF Üniversitesi
- ◆ Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Halil KALABALIK Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Yusuf KARAKOÇ Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. İsmail KAYAR Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. M. Macit KENANOĞLU İstanbul Şehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Ahmet KILIÇOĞLU Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Stale KNUDSEN University of Bergen
- ◆ Prof. Dr. Köksal KOCAĞA Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Nevzat KOÇ Yakın Doğu Üniversitesi
- ◆ Prof. Dr. Erkan KÜÇÜKGÜNGÖR Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Tekin MEMİŞ İstanbul Şehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Hayrettin ÖKÇESİZ Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Mesut ÖNEN Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Demet ÖZDAMAR Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Selçuk ÖZTEK İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Bravina Rozalia INNOKENTYEVNA SAHA Cumhuriyeti Bilimler Akademisi

- ◆ Prof. Dr. Oğuz SANCAKDAR Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Almagul SARYMSAKOVA Kazakistan Amerikan Üniversitesi
- ◆ Prof. Dr. Pervin SOMER Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Kemal ŞENOCAK İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Ali Dursun ULUSOY Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. M.Fatih UŞAN Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Prof. Dr. Feridun YENİSEY Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Doç. Dr. Müslüm AKINCI Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Doç. Dr. Şahin BAĞIROV Azerbaycan Milli İlimler Akademisi
- ◆ Doç. Dr. Fatma KOCABAŞ Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
- ◆ Doç. Dr. İbrahim SUBAŞI Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Doç. Dr. Metin TOPÇUOĞLU Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Doç. Dr. Esra YAKUT Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Yard. Doç. Dr. Ahmet Haluk ATALAY Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Yard. Doç. Dr. Mesut AYGÜN Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Yard. Doç. Dr. Emel BADUR Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Yard. Doç. Dr. Filiz TEPECİK Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Yard. Doç. Dr. Gamze TURAN BAŞARA Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi
- ◆ Yard. Doç. Dr. Bülent YÜCEL Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi

KATKIDA BULUNANLAR

- ◆ Av. Prof. Dr. Mustafa TOPALOĞLU Adana Barosu
- ◆ M.Handan SURLU Yargıtay Onursal 1. Başkanvekili (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Başkanı)
- ◆ Derya KONAK (Adana Hakimi)
- ◆ Güler AYBERK (İstanbul Anadolu Yakası 12 Hd.Hakimi)
- ◆ Av. Rifat ÇULHA (Türkiye Barolar Birliği Eğitim Merkezi Yürütme Kurulu Üyesi)
- ◆ Av. İbrahim BAŞTIMAR (Kars Baro Başkanı)
- ◆ Av. Ali DİLBER (Düzce Baro Başkanı)
- ◆ Av. Müjdat İLHAN (Denizli Baro Başkanı)
- ◆ Av. Fevzi KAYACAN (Konya Baro Başkanı)
- ◆ Av. Tuncer AKTAŞ (Erzurum Barosu)
- ◆ Av. Gökmen AŞKAR (İğdır Barosu)
- ◆ Av. Ahmet Nihat ATA (Adana Barosu)
- ◆ Av. Mithat BABACAN (Kayseri Barosu)
- ◆ Av. Arda BALCI (Edirne Barosu)
- ◆ Av. Abbas BİLGİLİ (Adana Barosu)
- ◆ Av. Uygar BUDAK (Edirne Barosu)
- ◆ Av. M.Tevfik BUĞDAYCI (Konya Barosu)
- ◆ Av. Erdoğan ÇAKMAKLI (İzmir Barosu)
- ◆ Av. Turan ÇINAR (Erzurum Barosu)
- ◆ Av. Boran ÇİÇEKLİ (İstanbul Barosu)
- ◆ Av. M.İhsan DARENDE (Kastamonu Barosu)
- ◆ Av. Demircan DİLEK (Sakarya Barosu)
- ◆ Av. Murat Volkan DÜLGER (İstanbul Barosu)
- ◆ Av. Şerafettin EKİCİ (İstanbul Barosu)
- ◆ Av. Armağan GÜLTEKİN (İstanbul Barosu)
- ◆ Av. Mehmet HANEGELİOĞLU (Bingöl Barosu)

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DE İNTERNET YAYINCILIĞI ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR DEĞERLENDİRME

A COMPARATIVE ASSESSMENT ON THE INTERNET BROADCASTING IN THE CONTEXT OF FREEDOM OF EXPRESSION IN TURKEY

*Yrd. Doç. Dr. Süleyman DOST¹
Av. Utku Ufuk ZENGİ²*

ÖZET

İnternet, kendisine has farklı özellikleri olan bir iletişim aracıdır. Klasik kitle iletişim araçlarına dair hukuki düzenlemeler internet ile ilgili hukuki sorunları çözme konusunda yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle ülkemiz de dâhil çok sayıda devlet internetle ilgili özel düzenlemeler yapma yoluna gitmiş veya gitmektedir. Üstelik teknolojiye görülen baş döndürücü ilerlemeler bu hukuki düzenlemeleri yeniden gözden geçirmeyi gerekli kılmaktadır. Maalesef hukuk sistemleri bu açıdan çoğu zaman teknolojinin gerisinde kalmaktadır. Diğer yandan hukuk sistemleri bir yandan hukuki sorunları çözüp ve ilişkileri düzenleyip özgürlük alanını genişletirken, bir taraftan da çocuk, aile, özel hayat, gizli bilgilerin korunması, insanlık onuru gibi değerleri korumak arasında hassas bir dengeyi gözetmek durumunda kalmaktadır. İşte bu çalışmada, ifade özgürlüğü kapsamında Türkiye'de internet yayıncılığı değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme yapılırken konu ile ilgili uluslararası hukuk kuralları, bazı ülkelerdeki düzenleme ve uygulamalar ile AİHM'nin konu ile ilgili kararları ve özellikle Ahmet Yıldırım/Türkiye kararı dikkate alınmıştır. Sonuç kısmında da bazı değerlendirme ve önerilere yer verilecektir.

ANAHTAR KELİMELEER: İnternet, ifade, hak, özgürlük, sınırlama.

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Öğretim Üyesi, suleymandost@sdu.edu.tr

² Sağlık Bakanlığı, Avukat, av.zengi@hotmail.com

ABSTRACT

Internet is a communication tool, which has its unique characteristics. Legal regulations about classical mass media are insufficient to resolve legal issues related to the internet. Therefore, many states including Turkey, made special regulations relating to the internet. Moreover, it is necessary to reconsider these regulations because of technological developments. Unfortunately, legal regulations about internet lag behind technological developments. Legal systems not only enlarge the area of freedom while solving legal problems and regulating the relations, but also must protect somethingssuch as the child, family, privacy, protection of confidential information, human dignity in order to maintain a delicate balance for overseeing the case remain. In this study, internet publishing in Turkey was evaluated within the scope of freedom of expression. In making this assessment, the relevant rules of international law, regulations and practices in some countries, and decisions of ECHR on the subject, especially the decision of Ahmet Yıldırım/Turkey were taken into consideration. In the conclusion, some evaluations and suggestions will be included.

KEY WORDS: Internet, express, right, freedom, restrict.

1-GİRİŞ

İletişim teknolojilerinde son yıllarda baş döndüren bir hızla değişim yaşanmış ve kitle iletişim³ kavramı internetin yaygın hale gelmesiyle birlikte çok daha farklı bir görünüme kavuşmuştur. Zira bilginin oldukça hızlı bir şekilde yayılmasını sağlayan ve milyonlarca bilgisayarı birbirine bağlayan bir

3 İletişim kavramı için bkz: NİŞANYAN, Sevan, Sözlere Soyağacı, Çağdaş Türkçe'nin Etimolojik Sözlüğü, Adam Yayınları, İstanbul, 2006, s.239; OSKAY, Ünal, 19. Yüzyıldan Günümüze Kitle İletişimin Kültürel İşlevleri Kuramsal Bir Yaklaşım, Der Yayınları, İstanbul, 1993, s.10.; ÇOLAK, Nusret, İ., Kitle İletişim Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, s.21.; YILDIZ, Sevil, Medya ve Hukuk, Nobel Yayın, Ankara, 2010, s.3.; İÇEL, Kayıhan-ÜNVER, Yener Kitle İletişim Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul, 2012, s.4; GÖKÇE, Orhan, İletişim Bilimine Giriş, Turhan Kitapevi, Ankara, 2005, s.7.; Kitle iletişim, "herhangi bir iletinin, diğer bir deyişle haber, bilgi, kanaat, tavır ve davranışların birden çok tekil alıcıya veya topluluğa herhangi bir araç vasıtasıyla iletilmesi sürecidir" bkz: GEDİK, Ömer, Türk Yargı Kararları Çerçevesinde Türkiye'de Kitle İletişim Özgürlüğü, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2008, s.26.; Diğer bir tanıma göre ise kitle iletişim "belirli bir yerde bulundukları kabul edilen çok sayıda insandan meydana gelen her tür topluluğa yönelik iletişimdir." Bkz: İÇEL-ÜNVER, s.10.; Kitle iletişimin diğer tanımları için bkz: ZILLIOĞLU, Merih, İletişim Bilgisi, Anadolu Üniversitesi Yayın No:739, Eskişehir, 2003, s.78.; GÖKÇE, s.165.; AÇIKGÖZ, Mustafa H., Etkili İletişim, Elis Yayınları, Ankara, 2005, s.54.

ağ olan internetin icadı ve yayılması ile birlikte, bir taraftan bilgiye erişim ve bilgi paylaşımı gelişmiş, diğer taraftan da internetin “özel yaşama saygı, gizli bilgilerin korunması ve insanlık onuru” gibi diğer özgürlük alanları aleyhine doğurduğu etkiler tartışılmaya başlanmıştır.⁴ İnternet yayıncılığının önemli sorunlarından birini oluşturan bu tartışma, ulusal makamları, çoğu zaman sınırlarının kesin çizgilerle ayrılmasının çok zor olduğu üstün değerler arasında seçim yapmaya zorlamaktadır. Bu noktada özellikle internete getirilecek aşırı bir sınırlama temel hak ve özgürlüklerden biri olan ifade özgürlüğüne orantısız bir müdahale sonucunu doğurabilmektedir.⁵ İnternet ile ifade özgürlüğü ve hatta demokrasi arasında sıkı bir bağın olduğu gözden uzak tutulmamadır.⁶

İnternetin taşıdığı farklı özellikler “internet yayıncılığı” konusunda diğer kitle iletişim araçlarından farklı düzenlemeler yapma zorunluluğunu da beraberinde getirmektedir.⁷ Bu bağlamda internetin diğer kitle

4 COHEN, Julie E., “Information Rights and Intellectual Freedom” Ethics and the Internet, Intersentia, (Ed: Anton VEDDER) 2001, s.11 vd.; GÖKMEN, Meltem, “Türkiye’de İnternet Hukuku: 5651 Sayılı Kanun Hükümlerinin, Web Sitesi Erişim Engelleme Kararlarının ve “İnternete Filtreleme” Uygulamasının Hukuki İncelemesi”, http://www.academia.edu/1623489/Turkiyede_Internet_Hukuku_5651_Sayili_Kanun_Hukumlerinin_Web_Sitesi_Erisim_Engelleme_Kararlarinin_ve_Internete_Filtreleme_Uygulamasinin_Hukuki_Incelemesi, s.1, (03.02.2014).; VALERIUS, Brian, “İnternet Çağında Ulusal Hukuk Sistemlerinin Uygulama Alanı” (Çev.: Ramazan BarışATLADI), İnternet Hukuku, (Editör: Yener ÜNVER), Seçkin Yayınevi, Ankara, 2013, s. 121.; Sosyal medyada gizli bilginin korunması ile ilgili olarak Bkz: MCNEALY, Jasmine, “Who Owns Your Friends?”, Rutgers Computer and Technology Law Journal, V:39, No:1, 2013, s.30-55.

5 GÜRKAYNAK, Gönenç-YILMAZ, İlay-KARA, Pınar, “Türk İnternet Hukuku Uygulamasının ve Mevzuatının Evriminin İlk Dönemini Tamamlaması İçin Öneriler ve Gözlemler”, http://www.elig.com/docs/Turk_Internet_Hukuku_Uygulamasinin_ve_Mevzuatinin_Evriminin_Ilk_Donemini_Tamamlamasi_Icin_Oneriler_ve_Gozlemler.pdf, s.2, (03.02.2014).

6 Geniş bilgi için bkz: BALKIN, Jack M., “Digital Speech and Democratic Culture: A Theory of Freedom of Expression for the Information Society” (2004). Faculty Scholarship Series. Paper 240. Erişim için Bkz: http://digitalcommons.law.yale.edu/fss_papers/240 (11.04.2014); DUTTON, William H. - DOPATKA Anna - HILLS Michael - LAW Ginette - NASH, Victoria, “Freedom of Connection – Freedom of Expression: The Changing Legal and Regulatory Ecology Shaping the Internet”, A Report of Oxford Internet Institute, 2010, s.18. Erişim için Bkz: <file:///C:/Users/pc/Downloads/SSRN-id1654464.pdf> (11.04.2014).

7 WEBER, Rolf H., Regulatory Models for the Online World, Kluwer Law International, 2002, s.41 vd.

iletişim araçlarından farklı özelliklerinden ilki, internette pek çok unsurun bulunmasıdır. Aslında bütün kitle iletişim araçlarında düşüncenin kamuya ulaşması için belli unsurlar bulunur. Söz konusu internet olduğunda bu unsurlar klasik kitle iletişim araçlarına göre hem sayıca fazla ve hem de gerektirdiği özellikler değişebilmektedir.⁸ Örneğin radyo ve televizyon yayını yapmak için önemli bir sermaye veya gazetecilik yapmak için belli bir eğitim gerekirken, internetyayincılığı için bunların hiçbirine ihtiyaç yoktur.⁹

İnterneti klasik kitle iletişim araçlarından ayıran ikinci özelliği; haber, bilgi ve düşüncelerin çok geniş bir alana, çok kısa bir sürede ve klasik kitle iletişim araçlarına ihtiyaç duyulmadan internet yoluyla yayılabilme imkânına sahip olmasıdır.¹⁰ Zira dünyanın herhangi bir yerinde bulunan kişilere haber, bilgi ve düşünce aktarımı internet aracılığı ile yapılabilmektedir. İnternetin bu yönü, internet yayıncılığına uluslararası bir boyut kazandırarak uluslararası hukukta incelenmesini gerektirmiştir.¹¹

II-ULUSLARARASI HUKUKTA İNTERNET YAYINCILIĞI

A-Uluslararası Belgelerde İnternet Yayıncılığı Düzenlemeleri

İnternetin ülkelerin sınırlarını aşan niteliği uluslararası alanda düzenlemelerin yapılmasını da zorunlu hale getirmektedir.¹² Ancak internetin birçok farklı unsuru bünyesinde barındırması yeknesak düzenlemelerin yapılmasını zorlaştırmaktadır.¹³ Bununla birlikte konu ile uğraşan uluslararası kuruluşların temel amacı, bu konu hakkındaki asgari ve vazgeçilmez standartları belirleyerek bu normların iç hukuk düzenlemelerinde yer almasını sağlamaktır. Özellikle Avrupa Konseyi bu kapsamda birçok çalışma yürütmüş ve konu hakkında bazı temel standartlar ortaya koymuştur.¹⁴ Bunlar içindeki

8 WEBER, Rolf H., s.51.; ÇANKAYA, Özden – YAMANER, B., Melike, Kitle İletişim Özgürlüğü, Beta Yayınevi, İstanbul, 2012, s.249.

9 GEDİK, s.130.

10 ÇANKAYA- BATUR YAMANER, s.249-250.

11 SINAR, Hasan, İnternet ve Ceza Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul, 2001, s.48.; AVCI, Artun, Türkiye’de İnternet ve İfade Özgürlüğü, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2013, s.2

12 BALKIN, s.7.

13 WEBER, Rolf H., s.118 ve özellikle 120 vd.

14 Burada işbu çalışma ile ilgili olanlardan bahsedilecektir. Diğer düzenlemeler için Bkz: PAPAKONSTANTINO, Vagelis – HERT Paul De, “TheAmendment EU Law on ePrivacyand Electronic Communications afterIts 2011 Implementations; New Rules on Data Protection, Spam, Data BreachesandProtection of IntellectualPropertyRights”, The John Marshall Journal of Computerand Information Law, V:XXIX, No:1, 2011, s.29-75.

en önemli standartlardan biri internette yer alan içeriklerin “hukuka aykırı içerik” ve “zararlı içerik” şeklinde ayrılmasıdır.¹⁵

Hukuka aykırı içerik¹⁶ kanunlara aykırı olan ve internette yer alması hukuka aykırı olarak kabul edilen içeriklerdir. Zararlı içerik ise yetişkinlerin ulaşmasında herhangi bir sakınca oluşturmadığı kabul edilen, ancak çocukların ruh ve beden sağlığı açısından bir takım olumsuzluklara neden olabileceği düşünülen içeriklerdir.¹⁷ Bu içeriklerle mücadele internette bir takım filtreleme yöntemleri ile yapılabilir. Hukuka aykırı içerikle ve zararlı içerikle mücadele edilmesinde farklı yöntem uygulanması gerektiği Avrupa Komisyonu tarafından 1998 yılında geliştirilen Eylem Planı ile ifade edilmiştir.¹⁸ Burada asıl sorun hangi içeriklerin hukuka aykırı hangilerinin zararlı olduğunun tespiti noktasında olmaktadır. Zira bir ülke için hukuka aykırı olarak nitelendirilebilecek bir içerik, diğer ülke için sadece zararlı içerik olarak nitelendirilebilmektedir.¹⁹ Bu sorunun çözümü için tartışmalar devam ederken uluslararası sözleşmelerle konu hakkında bazı somut değerlendirmeler yapılmaya çalışılmıştır.

1-Avrupa Konseyi Siber Suçlar Sözleşmesi

Uluslararası hukukta internet yayıncılığı ile ilgili temel düzenlemeleri içeren Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi 23 Kasım 2001 tarihinde imzaya açılmış ve 1 Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir.²⁰ Siber suçlar

15 AKDENİZ, Yaman- ALTIPARMAK, Kerem, *İnternet: Girilmesi Tehlikeli ve Yasaktır Türkiye’de İnternet İçerik Düzenlemesi ve Sansüre İlişkin Eleştirel Bir Değerlendirme*, İmaj Yayınevi, Ankara, 2008, s.78.

16 Örneğin Çocuk Pornografisi, Irkçılık, Soykırım gibi suçlar hukuka aykırı içerik olarak kabul edilmektedir. Ayrıntılı suç değerlendirmeleri için bkz: AKDENİZ-ALTIPARMAK, s.78. Burada piyangoyu (lottery) ayrı değerlendirmek mümkündür. Çünkü piyango bazı ülkelerde yasaktır. Ancak internet yoluyla piyangoya katılım söz konusudur. İşlemin yapıldığı yer itibarıyla hukuka aykırı bir işlem ile ilgili pek çok açıdan hukuki sorunun varlığında şüphe yoktur. Konuyla ilgili Bkz: SPILSBURY, Sallie, *Media Law*, Cavendish Publishing Limited, London, 2000, s.463-468.

17 KILINÇ, Doğan, “Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta İnternet Sitelerine Erişimin Engellenmesi ve İfade Hürriyeti”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2010, C.XIV, S.2, s.416-417.;

18 AKDENİZ-ALTIPARMAK, s.78.

19 AVCI, Artun, *Türkiye’de İnternet ve İfade Özgürlüğü*, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2013, s.271.

20 Avrupa ülkeleri bu sözleşmeyi imzalarken işlenen suçların küresel özellik göstermesi sebebiyle sadece Avrupa Birliği’ne üye ülkelere değil, diğer ülkelere de imzaya açmıştır. Bu amaç doğrultusunda Sözleşme günümüze kadar 47 devlet

konusunda dünyadaki ilk uluslararası belge olan bu Sözleşme²¹ dört bölümden oluşmakta ve siber suç alanında ulusal hukukları uyumlu kılmak ve uluslararası işbirliği konusunda hızlı ve etkin bir rejim oluşturmayı hedeflemektedir.²² Bu kapsamda, Sözleşme özellikle ortak düzenlemeleri hayata geçirebilmek amacıyla, dört farklı kategoride dokuz farklı suç ihdas etmiştir. Bu suçlar; hukuka aykırı erişim, hukuka aykırı tutma, verilerin bütünlüğünün ihlali, sistemin bütünlüğünün ihlali, tertibatın kötüye kullanılması, bilişim sahteciliği, bilişim kaçakçılığı, çocuk pornografisi, fikri haklar ve komşu haklarının ihlalidir.²³ Sözleşme kapsamında yer alan bu suçlarla ilgili olarak

tarafından imzalanmış ve 31 devlet tarafından onaylanmıştır. Türkiye ise Sözleşme'yi 10 Kasım 2010 tarihinde imzalamıştır.

21 Yayımlandığı günden itibaren olumlu ve olumsuz birçok eleştiriye maruz kalan bu Sözleşme günümüzde de tartışılmaya devam etmektedir. Gercke'e göre Sözleşme maddi ceza hukuku, usul hukuku ve yargı yetkisine ilişkin en iyi uygulamaları tek bir belgede toplamayı başarmıştır. Sözleşmeyi hazırlayanların esas görevi ve başarısı da yasayla yasaklanması gereken davranışların belirlenmesi ya da hüküm hazırlamak değil; daha kapsamlı bir modele hizmet edebilecek ulusal düzeydeki mevcut yaklaşımlarla, Sözleşme'ye ekleme yapmak için ülkeye özgü kalan mevcut yaklaşımlar arasındaki ayrımı gözetmektir. Bu kapsamda Sözleşme'de yer alan hükümlerin birçoğu pek çok devlet tarafından iç hukukta uygulanmıştır. Özellikle çocuk pornosuna ilişkin yayınların %42'sinin Kuzey Amerika'da ve %41'i Avrupa'da yapıldığı düşünüldüğünde bu bölgelerde yer alan devletlerin Sözleşme'ye taraf olması oldukça önemlidir. Ancak bu olumlu yanlarına rağmen Sözleşme olumsuz yanlarda içermektedir. Öncelikli olarak Sözleşme'nin imzalandığı tarihten itibaren geçen sürede (2011 yılına kadar) yalnızca 17 devlet Sözleşmeyi imzalamıştır. Bu 17 devletin tamamı Avrupa Konseyi üyesi devlet olup bu durum Sözleşme'nin "küresel standart" olarak değerlendirilmesinin önüne geçmektedir. Ayrıca Sözleşme imzalandıktan sonra onaylama süreci çok uzun sürmektedir. Taraf devletler için ortalama onay süresi 8,5 yıldan fazla olmaktadır. Ayrıca Sözleşme hükümleri taraf devletlerce tam olarak uygulanmamaktadır ve bu noktada uygulamayı denetleyecek bir mekanizma kurulamamıştır. Ayrıca Sözleşme daha çok büyük ülkelerin üzerine yoğunlaşarak küçük ve gelişmekte olan ülkelerin Sözleşme'ye taraf olmaları için gerekli tanıtımlar yapılamamıştır. Ayrıntılı değerlendirme için bkz: GERCKE, Marco, Siber Suç Sözleşmesi ile 10 Yıl: Avrupa Konseyi'nin İnternet Bağlantılı Suçlara Karşı Mücadele Belgesinin Başarıları ve Kusurları, (Çev.: Kerem ÖZ), İnternet Hukuku, Editör: Yener ÜNVER, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2013, s. 104 vd. Sözleşme'ye ilişkin diğer değerlendirmeler için bkz: AVCI, s.255 vd.; ÇANKAYA-BATUR YAMANER, s. 252 vd.

22 ÇANKAYA-BATUR YAMANER, s. 251.

23 ÇANKAYA-BATUR YAMANER, s. 251.

taraf devletler iç hukuklarında gerekli düzenlemeleri yapmakla yükümlüdür. Ancak bu düzenlemeler yapılırken Sözleşme'nin 15. maddesinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Sözleşme internet yayıncılığıyla ilgili temel suç kategorilerinin tespitini yaparak iç hukuk uygulamaları konusunda asıl yetkiyi ulusal makamlara bırakmıştır. Ulusal makamlar bu düzenlemeleri yaparken Sözleşme'nin 15. maddesinde yer alan şartları dikkate almaları gerekmektedir.

2-Bilgisayar Sistemleri Aracılığıyla İşlenen İrkçi ve Yabancı Düşmanlığı Niteliğindeki Eylemlerin Cezalandırılması Hakkındaki Birinci Ek Protokol

Avrupa Konseyi Siber Suçlar Sözleşmesi'nin düzenlediği dokuz farklı suç kapsamına ırkçı ve nefret içerikli söylemleri²⁴ almamış olması Sözleşme açısından bir eksiklik olarak kabul edilmekteydi. Bu eksikliğin giderilmesi Avrupa Konseyi Siber Suçlar Sözleşmesi'ne ek olarak yapılan Bilgisayar Sistemleri Aracılığıyla İşlenen İrkçi ve Yabancı Düşmanlığı Nitelikteki Eylemlerin Cezalandırılması Hakkındaki Birinci Ek Protokol ile sağlanmıştır. 28 Ocak 2003 tarihinde kabul edilen ve 1 Mart 2006 tarihinde yürürlüğe giren bu protokol ırkçı ve nefret içerikli söylemlerin internet aracılığıyla yayılmasını konu alması sebebiyle özel bir öneme sahiptir.²⁵

Ek protokole göre Protokole taraf devletler protokol kapsamında aşağıda belirtilen fiillerin gerçekleştirilmesi halinde bu içeriklerin suç olarak kabul edilmesi için gerekli yasal ve diğer tedbirleri almayı taahhüt etmiş durumdadır:

a) İrkçi ve yabancı düşmanlığı içeriklerinin bilgisayar sistemi üzerinden kamuoyuna yayılması veya başka şekilde erişilebilir hale getirilmesi;

b) İrk, renk, soy, ulusal veya etnik köken ve dinsel inanç sahibi belirli bir gruba mensup olmaları nedeniyle bir gruba ya da kişilere karşı bilgisayar aracılığıyla iç hukukta suç olarak tanımlanan bir eylemin gerçekleştirileceği

24 İnternet yoluyla ırkçı söylemlerle mücadele hakkında Bkz: AKDENİZ, Yaman, "Legal Instruments for Combatting Racism on the Internet", Council of Europe Publishing, 2009.

25 WEBER, Anne, Nefret Söylemi El Kitabı, Avrupa Konseyi Yayınları, 2009, s.7. Türkiye Siber Suçlar Sözleşmesi'ni imzalayıp onaylamasına rağmen ek protokolü imzalamamıştır. Türkiye'nin bu Sözleşme'yi imzalamama sebebinin özellikle Ermeni Soykırımı iddiaları ve terör sorunuyla ilgili yapılacak internet yayınlarının ek protokol kapsamında değerlendirilmesi ihtimali olduğunu düşünüyoruz. Ancak internetten yapılan ırkçı ve nefret içerikli söylemlerle uluslararası hukuk kurallarının da göz önünde bulundurularak mücadele edilmesi gerektiği hususu büyük önem arz etmektedir. Bu noktadan hareketle ülkemizde de bu protokole taraf olma konusu tartışmaya açılmalıdır.

tehdidi olması;

c) Irk, renk, soy, ulusal veya etnik köken ve inanç sahibi belirli bir grubun bilgisayar aracılığıyla açıkça aşağılanması;

d) Uluslararası hukukta tanımlanan veya ilgili uluslararası sözleşmelerle kurulan ve yargılama yetkisi söz konusu taraf Devletçe tanınan herhangi bir başka uluslararası mahkemenin nihai bağlayıcı kararlarında kabul edilen şekliyle soykırım veya insanlık suçu teşkil eden eylemleri inkar eden, küçümseyen, bu suçları onaylayan ya da haklılaştıran içeriklerin bilgisayar aracılığıyla kamuoyuna yayılması ya da erişilebilir hale getirilmesi; halindeta taraf devletler iç hukuk mevzuatında suç olarak tanımlanan bu faaliyetleri engelleme hakkına sahiptir.

3-İnternet Yayıncılığına İlişkin Diğer Uluslararası Belgeler

İnternet yayıncılığıyla ilgili Avrupa Konseyi Siber Suçlar Sözleşmesi ve Ek Protokol daha çok internet üzerinden yapılan yayınların içerik olarak değerlendirmesini içermekte, zararlı veya hukuka aykırı içeriklerle nasıl mücadele edileceğine ilişkin ayrıntılı hükümler içermemektedir. Bu eksiklik konu hakkında imzaya açılan diğer uluslararası belgelerle giderilmeye çalışılmıştır.

İnternet aracılığıyla yapılan hukuka aykırı ve zararlı içeriklerle mücadele yöntemlerine ve bunun sınırlarına ilişkin uluslararası belgelerden ilki Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi İnternette İletişim Özgürlüğü Bildirgesi'dir. 28 Mayıs 2003 tarihinde kabul edilen bu bildirgenin giriş bölümünde "ülke sınırlarına bakılmaksızın, internet üzerindeki iletişimlerin a priori kontrolünün bir istisna olarak kalması ve internete kişisel erişimin önündeki engellerin kaldırılması gerektiğini ifade etmektedir." Ayrıca Bildirge'nin birinci ilkesi ile üye devletlerin, "internet içeriğine, diğer içerik dağıtım araçlarına getirilen düzenlemelerin ötesinde bir sınırlama getirmesini" yasaklamaktadır.²⁶ Yine aynı bildirge üçüncü ilkesi ile "öncelikli devlet kontrolünün yokluğu" düzenlemesini getirmiştir. Bu ilke "Kamu makamları, ulusal sınırlara bakmaksızın, genel sınırlandırma ya da filtreleme tedbirleri açısından, kamunun internette bilgiye ya da diğer iletişime erişimini yoksun bırakmamalıdır. Bu durum, küçüklerin, korunması bakımından, okullar ve kütüphaneler gibi özellikle küçüklerin erişimine açık yerlerde küçüklerin korunması için filtrelemelere engel değildir. AİHS 10. maddesi 2. paragrafındaki koruyucu hükümlere uyulması şartıyla, yetkili ulusal otoritelerin internet içeriğinin yasa dışılığı hakkında geçici veya nihai bir karar almış olmaları halinde, bu açıkça belirlenebilir internet içeriğinin kaldırılmasını veya alternatif olarak bu içeriğe erişimin önlenmesine zorlayıcı

²⁶ Benzer bir hüküm Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 16 Kasım 2007 tarihli Tavsiye Kararı CM/Rec (2007)'de de bulunmaktadır.

tedbirler alabilirler" hükmünü ihtiva etmektedir.²⁷

Konu hakkında ihdas edilmiş olan bir diğer uluslararası belge olan 13 Mayıs 2005 tarihli Avrupa Konseyi Bilgi Toplumunda İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Hakkında Bakanlar Komitesi Bildirgesi'nin 1. maddesi internette İletişim Özgürlüğü Bildirgesi'nin görüşlerini benimsemiştir: "İfade, bilgi ve iletişim özgürlüğüne elektronik ortamda, elektronik olmayan ortamda olduğu gibi saygı gösterilmelidir ve AİHS 10. maddesinde belirtilen sınırlama nedenlerinden başka bir sınırlandırmanın konusu olmamalıdır. Yani sadece elektronik ortamda bulunduğundan bahisle sınırlandırma yapılmamalıdır. İfade özgürlüğünün temini için, üye devletler, ırkçılık, ırk ayrımcılığı ve çocuk pornografisi gibi hukuka aykırı içerikle mücadele için...işlenen suçlara eşit olarak uygulanabilecek ulusal düzenlemeleri sağlamalıdır. Üye devletler, devlet ve özel sansüre engel olmak için yasal ve uygulanabilir önlemleri sağlamalı ve geliştirmelidir..." hükmünü getirmektedir.

Avrupa Konseyi tarafından hazırlanmış belgelerde yer alan ve internet yayıncılığına yapılacak müdahalelerin istisnai olması ve ifade özgürlüğüne müdahale oluşturmaması şeklindeki görüşü Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler Örgütü tarafından da kabul edilmiştir. Avrupa Birliği'nin konuya ilişkin 26 Mart 2009 tarihli 2008/2160 no'lu tavsiye kararında devletlerin

²⁷ Bu hüküm bildirgenin açıklayıcı notunda şu şekilde yorumlanmıştır: "Bu ilke, kamunun internette arayabilecekleriyle ilgili olarak öncelikli devlet kontrolünün bulunmamasının öneminin altını çizmektedir. Esasen bazı ülkelerin politik nedenlerden dolayı, halkın, ulusal ya da yabancı bazı sitelerin içeriğine erişimini engelleme eğilimi vardır. Bu uygulama ile öncelikli devlet kontrolüne benzer tüm uygulamalar kesin biçimde yasaklanmalıydı. Devletler, istenmeyen içeriklere erişimi engellemeyi amaçlayan geniş tedbirlere başvurmaları gerekmemesine rağmen, küçüklerin korunmasını sağlamak söz konusu olduğunda istisnaların uygulanmasına müsaade edilmelidir. Küçükler, örneğin okul ya da kütüphanelerde internete eriştiklerinde, kamu makamları zararlı içeriğe erişimi engellemek amacıyla bilgisayarlara filtre yerleştirilmesini talep edebilirler. Öncelikli devlet kontrolünün yokluğu, internette bir içeriğin kaldırılmasını ya da yetkili ulusal makamların, yalnızca ceza hukuku bakımından değil medeni hukuk ya da idare hukuku gibi diğer hukuk dalları bakımından da yasadışı niteliği hakkında geçici veya nihai bir kararla bu içeriğe erişimi engellemek amacıyla bazı tedbirlerin alınabileceğini elbette reddetmemektedir. Bu durumlarda internet ortamında yasadışı bir içeriği yayınlamama yönünde talimatlar söz konusu olacaktır. Bir tür öncelikli kontrolü gerektirebilecek tedbirler, AİHS'nin 10. maddesi 2. paragrafındaki hükümlere uygun olmalıdır ve açıkça belirlenebilir internet içeriğini hedeflemelidir. Benzer bir hüküm Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 6 Mart 2008 tarihli Tavsiye Kararı CM/Rec (2008)'de de bulunmaktadır.

internete tam ve güvenilir bir şekilde erişimi sağlayacak önlemleri alma konusunda gerekli çalışmalarda bulunması gerektiğini ve internete yapılacak her türlü müdahalenin ifade özgürlüğünün korunması sınıрыyla çerçevesinin çizildiğini belirtmiştir. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi ise Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 19. maddesiyle ilgili 102. oturumunda (11-29 Temmuz 2011) kabul edilen 34 sayılı genel görüşlerinde şu ifadelere yer vermiştir:

"Web sayfalarının, blogların veya internet temelli, elektronik veya diğer bilgi yaygınlaştırma sistemlerinin, ayrıca örneğin internet hizmet sunucuları veya arama motorları gibi bu tür iletişimi destekleyen sistemlerin işleyişine getirilecek herhangi bir kısıtlama, ancak 3. paragrafa uygun gerekçelerle kabul edilebilir. İzin verilebilir kısıtlamalar genellikle içeriğe özgü olmalıdır; belirli sitelerin ve sistemlerin işleyişine getirilecek genel yasaklar 3. paragrafa bağdaşmaz. Ayrıca, bir siteye veya enformasyon yaygınlaştırma sistemine yalnızca hükümete veya hükümetin temsil ettiği siyasal sisteme yönelik eleştirel tutum alabileceği ve bu yönde yayınlar yapabileceği gerekçesiyle yasak getirilmesi de 3. paragrafa bağdaşmaz."

Sonuç olarak uluslararası hukukta internet yayıncılığına ilişkin temel hükümler Avrupa Konseyi Siber Suçlar Sözleşmesi ve Ek Protokolünde yer almaktadır. Sözleşme internet yayıncılığı konusunda uluslararası standartların belirlenmesi noktasındaki zorluk nedeniyle mümkün olan en az sayıda suç kategorisini benimsemiş ve taraf devletlerin bu konuyu iç hukuklarında düzenlemesini öngörmüştür. Ancak bu aşamada asıl sorun Sözleşme'de belirtilen suç kategorileriyle nasıl mücadele edileceği noktasında toplanmaktadır. Zira burada "internet özgürlüğü" ile "hukuka aykırı veya zararlı içeriklerle mücadele edilmesi" hususları çatışmakta ve ulusal makamlarca iki değer arasındaki ince sınırın belirlenmesinin zorluğu gündeme gelmektedir. Uluslararası belgelerin anılan sorunun çözümü amacıyla ulusal makamlara yol gösterici nitelikte şu ilkeleri sunduğu söylenebilir: a-İnternet yayıncılığı genel kısıtlamalarla sınırlandırılmamalıdır. b-Yapılacak sınırlamalar belirlenen suç kategorileriyle ilgili olmalıdır. c-Bu sınırlandırmalar ölçülülük ilkesine uygun olmalıdır. d-Ve nihayet sınırlamalarla ilgili olarak, ifade özgürlüğüyle ilgili uluslararası belgeler ve özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile AİHM'nin temel içtihatları dikkate alınmalıdır.

B-AİHM Kararlarında İnternet Yayıncılığı

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde internete ilişkin doğrudan bir düzenleme yoktur. Ancak AİHM, internet özgürlüğünü ifade özgürlüğünü düzenleyen 10. Madde kapsamında görerek konu ile ilgili önemli prensiplerin

bulunduğu kararlar almıştır.²⁸ AİHM'nin konu ile verdiği kararlarda aşağıdaki hususlara vurgu yaptığı görülmektedir:

Öncelikli olarak yeni bir kitle iletişim aracı olan internet yayıncılığıyla ilgili tespit edilmesi gereken ilk husus, birçok ülkenin internet yayınlarını düzenleyen kapsamlı bir mevzuata sahip olmadığı gerçeğidir. Bu durum, ulusal makamların internet yayınlarıyla ilgili tasarruflarının daha çok "yasaklamacı" biçimde olması sonucunu doğurmaktadır. Durumun en somut örneği AİHM'nin PravoyeDela Redaksiyon Komitesi ve Shtekel/Ukrayna kararına²⁹ konu olaydır. Başvuru konusu olayda, başvuran gazete tarafından, ulusal gizli servis görevlilerinin suç örgütleriyle yasadışı ilişki kurdukları yönünde bir haber yayımlanmıştır. İlgili haber farklı internet sitelerinden alınmış ve herhangi bir değişiklik yapılmadan aktarılmıştır. Ulusal merciler, başvurucunun ilgili haberlerin başkalarına ait internet sitelerinden alındığı yönündeki savunmasına rağmen, ulusal hukukun basın mensuplarına internetten alınan haberleri yayımlamak konusunda herhangi bir güvence vermediğini, bu şekilde bir güvencenin ancak diğer basın araçlarından alınan haberleri kapsadığını belirterek başvurucuyu tazminat ödemeye mahkûm etmiştir. Bu mahkûmiyet AİHM'ye taşınmıştır. Mahkeme değerlendirmesinde, internetin diğer kitle iletişim araçlarından farklı özellikleri olduğunu, bu nedenle diğer kitle iletişim araçları için konulan kural ve öngörülen denetim sistemine tabi olmayacağını, ancak bu durumdan internet ile ilgili hukuki düzenleme yapılmayacağı anlamına gelmediğini belirtmiştir. AİHM somut olayda başvurucunun internet özgürlüğü hakkına yapılan müdahalenin kanunda öngörülmediğini belirterek, AİHS'nin 10. maddesine aykırılık oluşturduğunu ifade etmiştir.³⁰

AnimalDefenders International /Birleşik Krallık davasında ise AİHM, internetin diğer kitle iletişim araçları karşısındaki konumunu ele almıştır. Mahkeme, radyo ve televizyonun etkili bir kitle iletişim aracı olduğunu, bu nedenle de ulusal makamların diğer kitle iletişim araçlarına göre radyo ve televizyon yayınlarına daha fazla müdahale edebilme imkânının olduğunu kabul etmektedir. Mahkeme'ye göre, radyo ve televizyon yayınları konusunda

28 MACOVEİ, Monica, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesinin Uygulanmasına İlişkin Kılavuz, İnsan Hakları El Kitapları, No:2, s.17.

29 PravoyeDela Redaksiyon Komitesi ve Shtekel/Ukrayna, 05.05.2011; kararın Türkçe çevirisi için bkz.:[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"languageisocode":\["TUR"\],"article":\["10"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-116530"\]](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{), (27.12.2013).

30 PravoyeDela Redaksiyon Komitesi ve Shtekel/Ukrayna, par.54 vd, [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"languageisocode":\["TUR"\],"article":\["10"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-116530"\]](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{), (27.12.2013).

ulusal makamlara tanınan geniş takdir yetkisinin gerekçesi, bu tür kitle iletişim araçlarının hemen etki göstermesi ve bu etkinin gücüdür. Ancak internet son dönemde önemli bir şekilde gelişmesine rağmen, kendilerine özel tedbirlerin uygulanmasını ortaya koyacak, televizyon ve radyo yayınlarının etkisini tersine çevirecek bir özelliğe sahip değildir.³¹ Dolayısıyla AİHM radyo ve televizyona göre, internetin etki ve gücünün daha sınırlı olduğunu kabul etmiştir. Bu da, taraf devletlerin internet yayınlarına müdahale yetkisi bulunduğu anlamına gelmektedir.

Times Newspapers Limited/Birleşik Krallık³² olayında AİHM, internette güncel olmayan haberleri aktarma durumunu ele almıştır. Mahkeme'ye göre basının kamuya aktardığı haber, bilgi ve düşüncelerin güncel bir olaya ilişkin olması zorunludur. Ancak internet yayınları aynı zamanda birer arşiv oluşturma işlevi görmektedir ve güncel olmayan haber, bilgi ve düşünceleri de yayımlamaktadır. Somut olayda başvuru şirketin sahibi olduğu gazetenin internet sitesinde, bazı iş adamlarının mafya üyeleri ile bağlantısı olduğu yönünde çıkan yazılarla ilgili olarak ulusal makamlarca mahkûmiyet kararı verilmiştir. Bu mahkûmiyet Sözleşme'nin 10. maddesine aykırılık oluşturduğu gerekçesiyle Mahkeme'ye taşınmıştır. Mahkeme, başvuru konusu olayda internet sitelerinin erişilebilirlikleri, çok sayıda veriyi saklamak ve yaymak konusundaki yeterlilikleri sayesinde, halkın güncel haberlere erişimine ve haberlerin iletilmesinin kolaylaşmasına hizmet ettiğini vurgulamıştır.³³ Ayrıca Mahkeme, internetin aynı zamanda arşiv oluşturma görevi olduğunu belirtmiştir. Söz konusu arşivler özellikle doğrudan halkın erişimine açık ve ücretsiz olmaları nedeniyle, tarih eğitimi ve araştırmaları için değerli bir kaynak sunmaktadır. Mahkeme bu nedenle demokratik bir toplumda, medyanın ilk işlevi olan "bekçi köpeği" olmanın yanı sıra, daha önce yayımlanmış haberlerden yola çıkarak arşiv oluşturma ve bunları halkın bilgisine sunmak gibi bir görevi ifa ettiğini belirtmektedir. Ancak geçmişteki olayların arşivlenmiş olması halinde devletlere, yarışan haklar arasında denge kurması için tanınan takdir alanı, güncel olaylara ilişkin haberlere nazaran, tanınan takdir alanından daha geniştir. Bu bağlamda medyanın yayımlanmış haberlerin gerçekliğini teyit etmek suretiyle, sorumlu gazeteciliğin ilkelerine uygun hareket etme görevi, güncel haberlere nispetle, doğası itibarıyla eskiyen

31 AnimalDefenders International /Birleşik Krallık, 22.04.2013; kararın Türkçe çevirisi için bkz.:[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"fulltext":\["internet"\],"languageisocode":\["TUR"\],"article":\["10"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-126781"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{) (27.12.2013).

32 Times Newspapers Limited/Birleşik Krallık, Dördüncü Daire, 10.03.2009; kararın Türkçe çevirisi için bkz: Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

33 Times Newspapers Limited/Birleşik Krallık, par.27.

ve yayımlanması ivedilik arz etmeyen geçmişe ilişkin haberler bakımından daha katı görünmektedir.³⁴ Mahkeme bu bakımdan hakaret davasına konu olmuş yazıların internet sitesinde bulundurulması nedeniyle verilmiş olan mahkûmiyet kararının Sözleşme'nin 10. maddesine aykırılık teşkil etmediğini belirtmiştir.³⁵

Sonuç olarak AİHM, internetin düşüncelerin ifadesini sağlayan ve bünyesinde diğer kitle iletişim araçlarından farklı özellikler taşıyan kitle iletişim araçlarından biri olduğunu kabul etmektedir. İnternetin diğer kitle iletişim araçları karşısındaki farklılıkları, internet yayınlarının da farklı mevzuat hükümleri ile düzenlenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu noktada ulusal makamların konu hakkındaki mevzuat eksikliklerinden kaynaklanan savunmaları kabul edilmemektedir. Ayrıca Mahkeme internet yayınlarının etki alanının genişliğini kabul etmekle birlikte, ulusal makamlara radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesi konusunda verdiği geniş takdir yetkisini internet yayınlarının düzenlenmesinde vermemektedir. Diğer yandan AİHM, internetin arşiv niteliğini göz önüne alarak güncelliğini yitirmiş haber, bilgi ve düşüncelerin doğruluğu ve gerçekliği konusunda internet yayıncısının daha fazla sorumluluğa sahip olduğu vurgulanmıştır. Bu değerlendirmeler bağlamında, aşağıda öncelikle bazı ülkelerde internet yayıncılığı ele alındıktan sonra, Türkiye'de internet yayıncılığı üzerinde durulacaktır.

III-DİĞER BAZI ÜLKELERDE İNTERNET YAYINCILIĞI

İnternet yayıncılığının düzenlenmesine ilişkin uluslararası belgeler konu hakkındaki temel prensipleri ortaya koymakla birlikte, ulusal makamlara, düzenleme yapmak konusunda takdir yetkisi vermektedir. Bu şekilde bir takdir yetkisinin verilmesi devletlerin kendi iç dinamikleri çerçevesinde internet yayıncılığını düzenlenmesi gerektiği şeklindeki düşünceye dayanmaktadır. Zira her devletin kendi sınırları içerisinde yer alan farklı hassasiyetleri internet yayıncılığıyla ilgili düzenlemelerde temel dayanak noktasını oluşturmaktadır.³⁶

Devletler internet ile ilgili hukuki düzenlemeleri yaparken, bir taraftan ifade özgürlüğünü sağlamak diğer taraftan da korunması gereken bazı değerleri gözetmek zorundadır. Bu değerler genellikle, özel hayatın gizliliği, gizli bilgilerin korunması, çocuk, aile, fikri mülkiyet hakları, nefret söylemlerinin önlenmesi gibi konulardır.³⁷

34 Times Newspapers Limited/Birleşik Krallık, par.45.

35 Times Newspapers Limited/Birleşik Krallık, par.49-50.

36 Çalışmanın bu bölümünde özellikle her ülkenin internet yayıncılığıyla ilgili tüm düzenlemeleri değil en önemli sorunlarına buldukları çözümler değerlendirilecektir.

37 DUTTON ve Diğerleri, s.46 vd.

1.ABD

Amerika Birleşik Devletleri internetin oluşumu ve yaygınlığı konusunda dünyadaki önemli internet kullanıcısı ülkelerden birisidir.³⁸ Bu durum ABD'nin internet yayıncılığıyla ilgili uluslararası alandaki birçok oluşum üzerinde söz sahibi olması sonucunu doğurmaktadır.³⁹

ABD'de internet yayıncılığıyla ilgili düzenlemeler belirli suç kategorileri üzerinde yoğunlaşmaktadır.⁴⁰ Ancak bu düzenlemeler incelendiğinde en kapsamlı müdahaleninile müstehcen içeriklere ilişkin olduğu görülmektedir.⁴¹

Görsel ve işitsel medyada müstehcenlik ve sınırlandırılması konusu 1960 yılından beri tartışılmaktadır.⁴² ABD'de müstehcenlik kavramıyla ilgili en kapsamlı yasal düzenleme 1996 tarihli Communications Decency Act (CDA) düzenlemesidir. Başlangıçta internette yer alan müstehcenlikle mücadele amacıyla çıkarılmış olan bu kanunun kapsamı, zamanla diğer kitle iletişim araçlarını da içine alacak şekilde genişletilmiştir.⁴³

CDA 223. maddesi ile müstehcen olarak kabul edilecek içeriklerin 18 yaşından küçükler iletilmesini yasaklamaktadır.⁴⁴ Bu amaçla CDA çocukların müstehcenlik gibi zararlı içeriklerden korunması amacıyla bu tür sitelere girerken yaş doğrulamasının yapılmasını ve içerik sağlayıcıların çocukları

38 Dünya Bankası istatistiklerine göre 2012 yılı için ABD'deki internet kullanım oranı %81'dir. Ayrıntılı istatistikler için bkz: <http://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.USER.P2>, (06.02.2014). ABD'de Twitter kaynaklı tutuklamaların 2009 yılında doğurduğu etki ile ilgili değerlendirme için Bkz: DUTTON ve Diğerleri, s.31.

39 KAYA, Mehmet Bedii, Teknik ve Hukuki Boyutlarıyla İnternete Erişimin Engellenmesi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 48.

40 Bu suç kategorileri; müstehcenlik, ulusal güvenlik, fikri ve sınai haklar ve bilgisayar güvenliğidir. Ayrıntılı bilgi için bkz: O'KEEFE, Kevin-PALFREY, John- SELTZER, Wendy "Internet Filtering in the United States and Canada" <https://opennet.net/research/regions/namerica>, (06.02.2014). 'den aktaran KILINÇ, s.429-430.

41 Müstehcen içerikten başka şiddet içerikli bilgisayar oyunlarının ifade özgürlüğü kapsamında olup olamayacağı konusunda kapsamlı bir değerlendirme için Bkz: SCHLAFLY, Andrew L., "Game Over for Childhood? Violent Video Games as First Amendment Speech" Rutgers Computer and Technology Law Journal, V:38, No:2, 2012, s.173.

42 STUCKEY, Kent, Internet and Online Law, Chapter 4: Obscenity and Indecency, Law Journal Press, 2003, s.1

43 KAYA, s.48; İçeriğin genişlemesi ile ilgili olarak bakınız: <http://www.wisegeek.com/what-is-the-communications-decency-act.htm>, (06.02.2014).

44 <http://www.wisegeek.com/what-is-the-communications-decency-act.htm>, (06.02.2014).

bu tür içeriklerden korumak için gerekli önlemleri almalarını zorunlu hale getirmektedir.⁴⁵ CDA'nın özellikle 223. maddesi ifade özgürlüğüne aykırılık oluşturduğu gerekçesiyle eleştirilmiş ve Amerikan Yüksek Mahkemesi'ne taşınmıştır. Mahkeme başvuruyu değerlendirdiği 26 Haziran 1997 tarihli Reno-Attorney General Of The United States⁴⁶ kararında internetin kişi ve mekan sınırlaması olmayan bir kitle iletişim aracı olduğunu, örneğin "Kaliforniya müzesinde yayımlanan müstehcen bir resmin Pekin'de yaşayan bir genç tarafından da görülebildiğini", internetin yalnızca çocukların erişimini engelleyecek düzenlemelerin yapılmasını sağlayacak bir kitle iletişim aracı olmadığını, bu konuda etkin mücadelenin "ebeveyn kontrolü" ile sağlanabileceğini, böylesi bir sınırlamanın muğlaklık içermesi sebebiyle ifade özgürlüğüne aykırılık oluşturduğunu ifade etmiştir.⁴⁷ Ayrıca Mahkeme çocuklar için getirilecek yaş doğrulamasına ilişkin önlemin teorik olarak fayda sağlayabileceğini ancak pratikte bu filtrelerin yanlış beyanlarla aşılabileceğini, ayrıca bu tür filtreleme sistemlerinin ek maliyetlerinin olduğunu ve düzenlemenin hukuka uygun olmadığını belirterek hükmü iptal etmiştir.⁴⁸

Bu iptal kararı üzerine 21 Ekim 1998 tarihli Children's Online Privacy ProtectionAct (COPPA) yürürlüğe girmiş, kütüphane ve devlet okullarında filtreleme yazılımlarını kullanma zorunluluğunu getirmiştir. Ayrıca ilgili kanun içerik sağlayıcılarının kredi kartı, kimlik kartı veya mevcut teknolojilere kullanılması makul kabul edilebilir herhangi bir tekniği kullanmasını zorunlu kılmaktadır. Ancak bu kanunda uygulamadan kaynaklanan sorunlar nedeniyle ifade özgürlüğüne aykırı bulunarak iptal edilmiş ve son olarak

45 KAYA, s.49.

46 Reno-Attorney General Of The United States kararı, <https://www.aclu.org/technology-and-liberty/supreme-court-decision-reno-v-aclu-et-al>, (06.02.2014).

47 Reno-Attorney General Of The United States kararı, par.13 vd. <https://www.aclu.org/technology-and-liberty/supreme-court-decision-reno-v-aclu-et-al>, (06.02.2014). Yüksek Mahkeme bir içeriğin müstehcen olup olmadığını belirlemek için üç aşamalı Miller Testi'ni oluşturmuştur. Miller Testi şu sorulara yönelmektedir.

a)Çağdaş toplum standartlarına uygun olan bir insanın söz konusu eseri bir bütün olarak cinsel arzularına hitap eder nitelikte bulup bulmadığı;

b)Eserin yasa tarafından belirtilmiş cinsel davranışı açıkça rahatsız edici bir şekilde tasvir edip etmediği veya betimleyip betimlemediği;

c)Eserin bir bütün olarak edebi, sanatsal, politik veya bilimsel değerden yoksun olup olmadığı. Congressional Research Service Raporu, (Çev.: Türker ERTAŞ), İnternet Hukuku, (Editör: Yener ÜNVER), Seçkin Yayınevi, Ankara, 2013, s. 361.

48 Reno-Attorney General Of The United States kararı, par.20 vd. <https://www.aclu.org/technology-and-liberty/supreme-court-decision-reno-v-aclu-et-al>, (06.02.2014).

konu hakkında ihdas edilmiş olan Children's Internet Protection Act (CIPA) yalnızca kütüphane ve devlet okullarında filtreleme yazılımlarını kullanma zorunluluğunu getirmiş ve yükümlülüğünü yerine getirmeyenlere federal yardımın kesileceğini belirtmiştir. Halen yürürlükte olan bu kanunun ilgili hükmü ifade özgürlüğüne aykırılığı nedeniyle tartışılmaktadır.⁴⁹

Burada şunu vurgulamak gerekir ki özgürlük ve bazı kişisel/toplumsal değerlerin korunması arasında hassas bir denge bulunması gerekir.⁵⁰ ABD'de çocukların müstehcenlikten korunması konusunda özgürlükten yana olanların, eğitim biliminin ortaya koyduğu sonuçlardan yararlanmadığını düşünmekteyiz.

2. AB Ülkeleri

AB ülkeleri genel olarak, Birlik Hukuku çerçevesinde bir yandan internet özgürlüğünü güvence altına alma diğer yandan bazı değerlerin korunması arasında denge kurmaya çalışmaktadır. Özellikle çocuk pornografisiyle mücadele ve gizli bilgilerin korunması⁵¹ konusunda AB ülkeleri arasında ortak bir mutabakatın olduğu söylenebilir. Ancak bazı konularda internet yayınlarına müdahaleyle ilgili uygulama farklılıkları söz konusudur.

Bu noktada internet içeriğine müdahale konusunda İngiltere'nin uygulamalarına baktığımızda, mücadelenin odak noktasının ABD'dekine benzer şekilde müstehcenlik olduğunu görmekteyiz. Ancak İngiltere internette hukuka aykırı veya zararlı içeriklerle mücadele ederken ayrı bir mevzuat ihdas etmemiş, bunun yerine kanunlarla suç olarak kabul edilmiş eylemlerin internet aracılığıyla işlenmesi halinde de suç olarak nitelendirilmesini sağlayacak önlemler almıştır.

İngiltere'de internette yer alan müstehcen içeriklerle ilgili olarak özellikle çocuk pornografisini ayrı kapsamda değerlendirerek, bu tür içeriklerin, içerik veya yer sağlayıcısının İngiltere'de bulunmasına bakmaksızın engellenmektedir.⁵² İngiltere, çocuk pornografisiyle mücadele için "Cleanfeed" isimli bloke sistemini kurarak bu tür içerikleri bloke etmekteydi.⁵³

49 KAYA, s. 52.

50 BOHL, Joan C., "My Iphone is My Castle: One Aspect of Protecting Privacy in a Digital Age", Journal Of Information Technology and Privacy Law, V:XXX, N:1, 2013.

51 Lizbon Anlaşması'nın Aralık 2009'da yürürlüğe girmesinden sonra gizli bilgilerin korunması konusunda ortak mutabakat sağlanmıştır. FUSTER, Gloria G. – GELLERT, Raphael, The Fundamental Right of Data Protection in the European Union: In Search of an Uncharted Right", International Review of Law, Computers and Technology, V:26, No:1, March 2012, s.73-82.

52 KAYA, s.60.

53 Bu bloke sistemiyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz: CLAYTON, Richard, "Failures in

Ancak bu bloke sistemi kaldırılmış ve zararlı içerikleri bloke görevi İnternet Servis Sağlayıcılarına devredilmiştir. Ayrıca İngiltere’de çocuk pornografisiyle mücadele amacıyla İnternet güvenliğiyle ilgili birçok şirketin üye olduğu İnternet Watch Foundation (IWF) isimli bir sivil toplum örgütü mevcuttur. Bu örgüt çocuk pornosuna ilişkin içerik tespitlerini yaparak sorumlu kurumları bilgilendirmektedir.⁵⁴ Çocuk pornografisi dışındaki suç oluşturan müstehcen içeriklerle ilgili olarak erişimi engelleme kararı verilebilmesi için ise içerik veya yer sağlayıcısının İngiltere’de bulunması gerekmektedir.⁵⁵

İnternet içeriğine müdahale konusunda Almanya’nın uygulamalarına baktığımızda ise müdahalenin odak noktalarının çocuk pornografisi ve ırkçılık olduğu görülecektir. Almanya bu tür içeriklerle mücadele amacıyla kurmuş olduğu Jugendschutzhilf merkezi ile İnternet yayınlarını takip etmektedir.⁵⁶ Bu merkezce elde edilen bilgiler çerçevesinde Federal Emniyet Müdürlüğü’nün verdiği sitelere İnternet servis sağlayıcıları tarafından erişim engellenmektedir.⁵⁷ Ancak özellikle çocuk pornografisiyle ilgili içeriklerin erişiminin engellenmesi kararları yasal bir dayanağının bulunmadığı nedeniyle eleştirilmektedir.⁵⁸

Konu hakkında Fransa’nın uygulamasına bakıldığında ise, mücadelenin daha çok aşırı sağ görüşler ve fikri mülkiyet haklarının ihlalden kaynaklandığı görülecektir. Fransa’da aşırı sağ görüşlerle mücadele konusunda önemli adımlarından ilkinin Yahoo isimli İnternet sitesinde Nazi hatıralarının açık arttırmada satılması konusunda ilgili siteye yaptırım uygulanacağını konusunda verilmiş olan mahkeme kararı oluşturmaktadır.⁵⁹ Fikri mülkiyet haklarına ilişkin olarak da Fransa’da hak ihlallerinin önlenmesi amacıyla kanun çıkarılmıştır. İlgili kanun bir mahkeme süreci olmaksızın erişimin engellenmesi kararı verilebilmesine imkân tanımaktadır.⁶⁰

a Hybrid Content BlockingSystem”, <https://www.cl.cam.ac.uk/~rnc1/cleanfeed.pdf>, (07.02.2014).

54 Kuruluş ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz: <https://www.iwf.org.uk/>, (07.02.2014).

55 KAYA, s.60.

56 KAYA, s.60.

57 MEMİŞ, Tekin, “Erişimin Engellenmesi, Hukuki Sorunlar ve Çözüm Önerileri” Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi(EÜHFD),2009, C.1, S-3.4, s.163-164.

58 KUBICKI, MarberthAnette, Der Beginn der Internet Zensur- Zugangssperrendurch Access-Provider, NJW, 2009, s. 1792’den aktaran: MEMİŞ, s. 164.

59 KILINÇ, s.423.

60 MEMİŞ, 165.

IV-TÜRKİYE'DE İNTERNET YAYINCILIĞI

İnternetin hukuki altyapısı ile ilgili en önemli adımlarından biri 4756 sayılı Kanun'un 26. maddesiyle 5680 sayılı mülga Basın Kanunu'na eklenen ek 9. maddesi ile "internet ortamında yayımlanan her türlü yazı, resim, işaret, sesli veya sessiz görüntü ve benzerleri ile yalan haber yapılması, hakaret ve benzeri fiillerin işlenmesi durumunda 5680 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı"nın belirtilmesiydi. Ancak bu Kanun değişikliği Cumhurbaşkanı tarafından TBMM'ye iade edilmiştir.⁶¹

Bu iade üzerine internet rejiminin düzenlenmesi amacıyla 4 Mayıs 2007 tarih ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun kabul edilmiştir. İçerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı ve toplu kullanım sağlayıcılarının yükümlülük ve sorumluluklarını ve internet yolu ile işlenen suçlarla mücadele yöntemlerini düzenleyen bu Kanun, kapsamı ve sınırları bilinmesi gereken bazı yeni kavramlar ortaya koymuştur.

A-İnternet Yayıncılığıyla İlgili Temel Kavramlar

1-İçerik Sağlayıcı ve Sorumluluğu

5651 sayılı Yasa'nın m.2/1-f'ye göre içerik sağlayıcı "İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek ve tüzel kişileri", yani internet aracılığıyla haber, bilgi ve düşünce aktaran kişileri ifade etmektedir. İçerik sağlayıcının sorumluluğu, internetin diğer süljelerine göre daha fazladır. 5651 sayılı Kanun'un 4.maddesine göre içerik sağlayıcı "internet ortamında kullanıma sunduğu her türlü içerikten sorumludur. İçerik sağlayıcı, bağlantı sağladığı başkasına ait içerikten sorumlu değildir. Ancak, sunuş biçiminden bağlantı sağladığı içeriği benimsediği ve kullanıcının söz konusu içeriğe ulaşmasını amaçladığı açıkça belli ise genel hükümlere göre sorumludur." İçerik sağlayıcının bu şekilde bir sorumluluk rejimine tabi tutulması eleştirilmektedir. Bazı yazarlara göre "Madde hükmü içerik sağlayıcılar açısından objektif sorumluluk esasını getirmiştir. Diğer bir

61 Cumhurbaşkanı iade gerekçesinde: "İletişim teknolojisinde bir devrim niteliğindeki internet yayıncılığının en baskın yönü, düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün, özgün kanaat oluşumunun günümüzdeki en etkin kullanım alanı olmasıdır. İnternet ortamındaki yayıncılıkta; hukukun üstün kılınması, kişilik haklarının korunması ve bunun yanında da yayın yoluyla düşünce ve ifade özgürlüğü gibi duyarlı alanların dengelenmesi sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlar, ancak, ifade özgürlüğü esas alınarak ve yayınlar üzerindeki denetim yargıya bırakılarak sağlanabilir. Dolayısıyla, internet yayıncılığına ilişkin ilkelerin ve öteki düzenlemelerin özel bir yasa ile yapılması en doğru yol olacaktır." ifadeleriyle Basın Kanunu'ndan ayrı bir yasanın ihdas edilmesi gerektiği belirtmiştir.

ifadeyle içerik sağlayıcı, kullanıma sunduğu bir bilgi ya da veriyi bizzat üretmiş veya değiştirmişse sorumlu tutulabilir. Ancak kullanıma sunduğu içerik tamamen başkasına aitse içerik sağlayıcının sorumlu tutulmasının kanuni bir dayanağı bulunmamaktadır.⁶² Bazılarına görece özellikle “bağlantı sağlama” ibaresi içerik sağlayıcı için bir sorumluluk oluşturabilecektir.⁶³ Başka bir görüş ise içerik sağlayıcılarının her türlü içerikten sorumlu tutulması “cezaların şahsiliği ilkesine” aykırılık oluşturmakla birlikte, madde hükmünde yer alan genel hükümlere göre sorumluluğun nasıl olacağına ilişkin uygulayıcıların yorumlarının önemli olduğunu belirtmektedir.⁶⁴ Biz bu görüşlere katılmıyoruz. Zira yasa hükmü içerik sağlayıcının kendi sunduğu içerikten sorumlu olduğunu, başkasına ait içerikten ancak bağlantı içeriğini benimsemesi veya ilgili içeriğe ulaşımın sağlanmasının amaçlandığının açıkça belli olduğu hallerde sorumlu olacağını belirtmektedir. Yani ilgili hüküm yalnızca hukuka aykırı fiilin işlenmesini değil hukuka aykırı içeriğin açıkça benimsenmesini sorumluluk kapsamına alarak hukuka aykırı fiillerle mücadele edilebilmesi amacıyla olumlu bir değerlendirme içermektedir.⁶⁵

İçerik sağlayıcıların internet yayınları sürecindeki eser sahibi olmasından kaynaklanan aktif durumu hukuka aykırı içeriklerle mücadele konusunda idari makamlarla işbirliği içerisinde olmasını da zorunlu kılmaktadır. Bu zorunluluğun yasal temeli 6518 sayılı Kanun’un 87. maddesi ile 5651 sayılı Kanun’un 4. maddesine eklenen 3. fıkradır. İlgili fıkra göre içerik sağlayıcısına bu Kanun ve diğer kanunlarla verilen görevlerinin ifası kapsamında, talep edilen bilgileri, talep edildiği şekilde TİB’e teslim etme ve TİB’çe bildirilen tedbirleri alma yükümlülüğü getirilmiştir.

2-Yer Sağlayıcı ve Yükümlülükleri

5651 sayılı Yasa’nın 2/1-m. maddesine göre yer sağlayıcı “Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişileri” yani Facebook, Youtube, thesundaytimes.co.uk/sto/gibi haber, bilgivedüşünce aktaran internet sitelerini ifade etmektedir. Yer sağlayıcının sorumluluğu 5651

62 GEDİK, Ömer, “Kitle İletişim Özgürlüğünün Yeni Boyutu “İnternet Özgürlüğü” ve 5651 sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun” a Bir Eleştiri, XII., Türkiye’de İnternet” Konferansı, Ankara, 2007, s.124-125.

63 AKDENİZ-ALTIPARMAK, s.18.

64 AVCİ, s.206-207.

65 Benzer bir değerlendirme Alman Hukuku’nda da mevcut olup ayrıntılı bilgi için bkz: ERMAN, Barış, “Alman Hukukunda İnternette Kaynaklanan Ceza Sorumluluğu”, <http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/hukukmecmua/article/viewFile/4179/3773>, s.223, (07.02.2014).

sayılı Yasa'nın 5. maddesinde "yer sağladığı içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlü değildir. Yer sağlayıcı, yer sağladığı hukuka aykırı içerikten, ceza sorumluluğu ile ilgili hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu kanunun 8. ve 9. maddelerine göre haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak imkân bulunduğu ölçüde hukuka aykırı içeriği yayından kaldırmakla yükümlüdür." hükmü ile düzenlenmişti.⁶⁶ Ancak ilgili maddede 6518 sayılı Kanun'un 88. maddesi ile yapılan değişiklikle yer sağlayıcının cezai sorumluluğu kaldırılmıştır. Ayrıca ilgili maddeyle yapılan değişiklikle yer sağlayıcının "teknik olarak imkan bulunduğu ölçüde hukuka aykırı içeriği yayından kaldırmakla yükümlü" olması hükmü madde metninden çıkarılmıştır. Yer sağlayıcının teknik olarak hukuka aykırı içeriği yayından çıkarma yükümlülüğünün kaldırılmasına ilişkin boşluk ilgili maddenin 5651 sayılı Kanun'un 5. fıkrasına eklenen "Yer sağlayıcı, Başkanlığın talep ettiği bilgileri, talep edilen şekilde Başkanlığa teslim etmekle ve Başkanlıkça bildirilen tedbirleri almakla yükümlüdür." hükmü ile doldurulmuştur.⁶⁷

3-Erişim Sağlayıcı ve Yükümlülükleri

5651 sayılı Kanun'unm.2/1-e'ye göre "Kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişileri ifade eder." Tanımdan da anlaşılacağı üzere erişim sağlayıcı TTNET, Superonline gibi internete erişimi sağlayan kişileri ifade etmektedir. Erişim sağlayıcının sorumluluğu ise 5651 sayılı Yasa'nın 6/1. maddesinde "Herhangi bir kullanıcının yayınladığı hukuka aykırı içerikten, bu kanun hükümlerine uygun olarak haberdar edilmesi halinde ve teknik olarak engelleme imkânı bulunduğu ölçüde erişimi engellemekle, sağladığı hizmetlere ilişkin, yönetmelikte belirtilen trafik bilgilerini altı aydan az ve iki yıldan fazla olmamak üzere yönetmelikte belirlenecek süre kadar saklamakla ve bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğini sağlamakla, faaliyetine son vereceği tarihten en az üç ay önce durumu kuruma, içerik sağlayıcılarına ve müşterilerine bildirmek ve trafik bilgilerine ilişkin kayıtları yönetmelikte belirtilen esas ve usullere uygun olarak kuruma teslim etmekle yükümlüdür." hükmü ile düzenlenmişti. Ancak ilgili maddede 6518 sayılı

66 Madde hükmü yer sağlayıcı açısından göreceli bir sorumluluk düzeni öngörmüştür. ONGUN, s.96.

67 Bu düşünce ulusal makamların internet yayınlarındaki suç unsurlarıyla internet yayınlarını yapan kişilerle ortak mücadele edilmesinin sağlanması amacına dayanmaktadır. Ancak aynı maddenin 6. fıkrasına eklenen ve yükümlülüğünü yerine getirmeyen yer sağlayıcılarına 10.000 TL'den 100.000TL'ye kadar idari para cezasının uygulanacağını belirtmesi tartışmalara neden olmuştur. Zira idareye bu kadar geniş bir takdir yetkisinin verilmesinin uygulamada idarenin keyfi uygulamalarına yol açacağı ihtimali söz konusudur.

Kanun'un 89. maddesi ile yapılan değişiklikle erişim sağlayıcısının "teknik olarak imkan bulunduğu ölçüde hukuka aykırı içeriği yayından kaldırmakla yükümlü" olması hükmü madde metninden çıkarılmıştır. Erişim sağlayıcısının hukuka aykırı içeriği yayından çıkarma yükümlülüğünün kaldırılmasına ilişkin boşluk ise ilgili maddenin 1. fıkrasının (d) bendine eklenen "Başkanlığın talep ettiği bilgileri, talep edilen şekilde Başkanlığa teslim etmekle ve Başkanlıkça bildirilen tedbirleri almakla yükümlüdür." hükmü ile doldurulmuştur. İlgili Kanun'un 6/2. maddesi ise olumlu bir düzenleme ile erişim sağlayıcılarının kendisi aracılığıyla erişilen bilgilerin içeriklerinin hukuka aykırı olup olmadıkları ya da sorumluluk gerektirip gerektirmediğini kontrol etmekle yükümlü olmadığını belirtmiştir. Ancak madde metnine eklenen (ç) bendi ile erişim sağlayıcı "engelleme kararı verilen yayınlarla ilgili olarak alternatif erişim yollarını engelleyici tedbirleri almakla", yükümlü tutulmuştur. Ancak bu tedbirlerin niteliğine ilişkin bir hüküm madde metninde mevcut değildir. Ayrıca maddenin son fıkrası ise yükümlülüklerini yerine getirmeyen erişim sağlayıcılarına bakanlıkça uygulanacak idari para cezasını düzenlemektedir.⁶⁸

4-Toplu Kullanım Sağlayıcısı ve Yükümlülükleri

5651 Sayılı Yasa'nın 2/1-i maddesine göre toplu kullanım sağlayıcı "Kişilere belli bir yerde ve belli bir süre internet ortamı kullanım olanağı sağlayan" kişileri yani internet erişiminin toplu olarak sağlandığı internet kafe, kütüphane veya okul gibi sağlayıcıları ifade etmektedir. Toplu kullanım sağlayıcısının yükümlülüğü ise ilgili Kanun'un 7/2. maddesinde "Ticari amaçla olup olmadığına bakılmaksızın bütün toplu kullanım sağlayıcılar, konusu suç oluşturan içeriklere erişimi önleyici tedbirleri almakla yükümlüdür." hükmü ile belirlenmişti. Madde metninde 6518 sayılı Kanun'un 91. maddesi ile yapılan değişikliklerle, ilgili Kanun'un 7/2. maddesi "Ticari amaçla olup olmadığına bakılmaksızın bütün internet toplu kullanım sağlayıcılar, konusu suç oluşturan içeriklere erişimin engellenmesi ve kullanıma ilişkin erişim kayıtlarının tutulması hususlarında yönetmelikle belirlenen tedbirleri almakla yükümlüdür." şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca madde hükmüne eklenen 3. fıkrayla ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcılara ek yükümlülük getirilmiştir. İlgili hükme göre "Ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcılar, ailenin ve çocukların korunması, suçun önlenmesi ve suçluların tespiti kapsamında usul ve esasları yönetmelikte belirlenen tedbirleri almakla yükümlüdür." Hüküm

68 Gedik'e göre idari para cezası tesisinde idareye bu kadar geniş bir aralıkta takdir yetkisi verilmesi keyfiliğe neden olacaktır. GEDİK, Kitle İletişim Özgürlüğünün Yeni Boyutu, s.125-126. 5651 sayılı kanun ile ilgili diğer eleştiriler için bkz. İÇEL-ÜNVER, s.438 vd.; ASLAN, Metin - CABU, Nilüfer, "İnternet Yoluyla İşlenen Suçlar", Güncel Hukuk, Temmuz 2007, s.12.

gereğince kütüphaneler, okullar, internet kafeler ve sair toplu kullanım sağlayıcıları konusu suç teşkil eden içeriklerle mücadele için gerekli önlemleri almak zorundadır. Belirtilen yükümlülük yasadışı ve zararlı içeriklerle mücadele konusunda uluslararası belgelerin ulusal makamlara önerdiği bir yükümlülüktür. Ayrıca 7. madde hükmü bu yükümlülüğü yerine getirmeyen toplu kullanım sağlayıcılarına herhangi bir yaptırım öngörmemekteydi. Bu eksiklik "Bu maddede belirtilen yükümlülükleri ihlal eden ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcılarına, ihlalin ağırlığına göre yönetmelikle belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde uyarma, bin Türk Lirasından on beş bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verme veya üç güne kadar ticari faaliyetlerini durdurma müeyyidelerinden birine karar vermeye mahalli mülki amir yetkilidir." ifadeleriyle 7. maddeye eklenen 4. fıkra ile giderilmiştir. Ancak madde metninde öngörülen idari para cezalarının alt ve üst sınırı konusundaki genişliğe ilişkin eleştiriler bu madde için de geçerlidir.⁶⁹

Sonuç olarak Türk Hukuku'nda internet yayınlarının düzenlenmesine ilişkin temel Kanun olan 5651 sayılı Kanun, içerik, yer, erişim ve toplu kullanım sağlayıcılarını ve sorumluluklarını kapsamaktadır. İlgili kanunda yapılan değişiklikler ile içerik, yer, erişim ve toplu kullanım sağlayıcılarının sorumluluk düzenleri daha ayrıntılı olarak düzenlemiş ve engelleme ve içerikten çıkarma konusunda TİB ile işbirliğini öngörmüştür. İlgili değişiklikler TİB ile işbirliğini öngörmesi açısından olumlu değişiklikler içermekle birlikte yükümlülüklerini yerine getirmeyen içerik, yer, erişim ve toplu kullanım sağlayıcılarına geniş bir takdir yetkisi çerçevesinde idari para cezalarının öngörülmesi doktrinde eleştirilmektedir.

B-Türkiye'de İnternet Yayıncılığının Denetimi

Ülkemizde internet yayınlarının denetimi konusunda biri idari diğeri adli olmak üzere iki makam vardır. İdari kurum Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı, adli makam ise Sulh Ceza Mahkemeleri'dir. Bu iki makam tarafından yapılan idari ve adli denetimler sonucunda erişimin engellenmesi kararı verilebilmektedir.⁷⁰

69 5651 sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra yaptırımların arttığı yolundaki eleştiri için Bkz: DUTTON ve Diğerleri, s.44.

70 5651 sayılı Kanun'un 9. Maddesinin 6518 sayılı kanunla değiştirilmeden önceki halinde içeriğin yayından çıkarılması da idari veya adli karar neticesinde veriliyordu. İlgili maddenin değişiklikten önceki haline göre "İçerik nedeniyle hakları ihlâl edildiğini iddia eden kişi, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcısına başvurarak kendisine ilişkin içeriğin yayından çıkarılmasını ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabı bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasını isteyebilir. İçerik veya yer sağlayıcı kendisine ulaştığı

Türk Hukuku'nda erişimin engellenmesi kararı verilmesine neden olan filler 5651 Sayılı Kanun'da ve bu kanuna atıf içeren özel kanunlarla düzenlenmiştir.⁷¹ Öncelikli olarak Erişimin engellenmesi kararı verilebilmesi için 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesi uyarınca "intihara yönlendirme, çocukların cinsel istismarı, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma, sağlık için tehlikeli madde temini, müstehcenlik, fuhuş, kumar oynanması için

tarihten itibaren iki gün içinde, talebi yerine getirir. Bu süre zarfında talep yerine getirilmediği takdirde reddedilmiş sayılır. Talebin reddedilmiş sayılması halinde, kişi on-beş gün içinde yerleşim yeri sulh ceza mahkemesine başvurarak, içeriğin yayından çıkarılmasına ve yayın-daki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabın bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasına karar verilmesini isteyebilir. Sulh ceza hâkimi bu talebi üç gün içinde duruşma yapmaksızın karara bağlar. Sulh ceza hâkiminin kararına karşı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz yoluna gidebilir. Sulh ceza hâkiminin kesinleşen kararının, birinci fıkraya göre yapılan başvuruyu yerine getirmeyen içerik veya yer sağlayıcısına tebliğinden itibaren iki gün içinde içerik yayından çıkarılarak hazırlanan cevabın yayımlanmasına başlanır." hükmü ile kişilik haklarının korunması konusunda içeriğin yayından çıkarılması yaptırımını getirmişti. Ancak ilgili kanun maddesinde 6518 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle içerikten çıkarma konusunda idari veya adli karar mekanizmaları kaldırılmıştır. İlgili maddeye göre "internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum kuruluşlar, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcısına başvurarak uyarı yöntemi ile içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi doğrudan sulh ceza hakimine başvurarak erişimin engellenmesini de isteyebilir." Böylece madde metni olumlu ve olumsuz değişiklikler öngörmüştür. Buna göre madde metnine eklenen ve "uyar-kaldır" olarak da ifade edilen sistem internet yayıncılığı konusunda uluslararası sözleşmelerde ve diğer ülkelerin yasalarında bulunan bir sistemdir. Ancak ilgili maddede "uyar-kaldır" sistemi getirilerek olumlu bir adım atılmışken, bu yöntemin bir zorunluluk olarak değil de mahkemeye erişimin engellenmesi konusunda yapılacak başvuruların alternatifi olarak düzenlenmiş olması olumsuz olmuştur.

71 İlgili özel kanunlarda yer alan düzenlemelerden ilki 4733 Sayılı Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 8/2-k maddesinde yer almaktadır. Düzenlemeye göre "Tütün mamullerini veya alkollü içkilerin tüketicilere satışının...internet ortamında yapılması halinde, 4/5/2007 tarihli 5651 sayılı...Kanun'da öngörülen usullere göre erişimin engellenmesine karar verilir ve bu karar hakkında da anılan Kanun hükümleri uygulanır." İlgili özel kanunlarda yer alan düzenlemelerden diğeri ise 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 5/4. maddesinde yer almaktadır. Düzenlemeye göre "Bu madde kapsamına giren suçlarla ilgili olarak 5651 sayılı...Kanun'un erişimin engellenmesine ilişkin hükümleri uygulanır."

yer ve imkân sağlama veya Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun'da yer alan suçların işlendiği yönünde yeterli şüphe olması" gerekmektedir. Bu suçların işlendiği konusunda yeterli şüphe bulunması halinde, yargı mercileri tarafından erişimin engellenmesi kararı verilebilmektedir. Ancak yukarıda bildirilen suçları oluşturan yayınların içerik veya yer sağlayıcısının yurt dışında bulunması, içerik veya yer sağlayıcısının yurt içinde bulunması fakat çocukların cinsel istismarı, müstehcenlik veya fuhuş fiilleri söz konusu olması halinde, erişimin engellenmesi kararı, re'sen Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı tarafından verilebilmektedir.⁷²

5651 Sayılı Kanun'un 8. maddesinde düzenlenen katalog suçlar, erişimin engellenmesi konusunda temel suç kategorilerini içermekle birlikte ilgili Kanun'da 6518sayılı Kanun'un 93. ve 94. maddeleriyle yapılan değişikliklerle erişimin engellenmesine neden olacak fiillerin kapsamı genişletilmiştir.⁷³

Öncelikli olarak 6518 sayılı Kanun'un 93. maddesiyle 5651 Sayılı Kanun'un 9. maddesinin başlığı "içeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi" şeklinde değiştirilmiştir.⁷⁴ Ayrıca 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde yapılan değişiklikle kişilik hakkının ihlali durumunda da erişimin engellenmesi kararı verilebilmesinin önü açılmıştır. 6518 sayılı Kanun'un

72 Ayrıca madde hükmü erişimi engelleme kararlarını yerine getirmeyen yer ve erişim sağlayıcıları bakımından hapis cezası ihdas ederek orantısız bir cezalandırma öngörüyordu. Ancak madde metninde yapılan değişikliklerle hapis cezası, adli para cezasına çevrilmiştir. Bu değişiklik AİHM kararlarında da sıklıkla vurgulanan "orantılılık" ilkesi açısından olumludur.

73 6518 Sayılı kanunun 90. Maddesiyle 5651 sayılı Kanun'a eklenen 6/A maddesi uyarınca 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesi dışındaki fiillerle alakalı erişimi engelleme kararını uygulama yetkisi "Erişim Sağlayıcıları Birliği" nedevedilmiştir. Özel hukuk tüzel kişisi olan bu birlik internet servis sağlayıcılarının zorunlu olarak üye olduğu bu birliktir. Avrupa'da da örneği olan (İngiltere'de IWF) bu birlik erişimin engellenmesi kararlarının en azından bir kısmı konusunda devlet müdahalesini kaldırmaktadır.

74 Maddenin değişiklikten önceki başlığı "içeriğin yayından çıkarılması ve cevap hakkı"ydı. Doktrinde cevap hakkı ile ilgili düzenlemenin yerinin bu kanun olmadığı savunulmaktaydı. Özel'e göre gerek kanunun ismi, gerekse amacı, cevap hakkının bu kanun içerisinde düzenlenmesine müsaade etmemektedir. Tekzip müessesesinin bu yasaya konulması internetle ilgili bir yasa yapılırken, internet ile ilgili tüm düzenlemelerin bu yasa içerisinde düzenlenmesi çabasının sonucudur. Ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZEL, Cevat, "5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun Üzerine Düşünceler", http://www.turkhukuksitesi.com/makale_626.htm, (27.12.2013).

93. maddesiyle ilgili maddede yapılan değişikliğe göre “İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşlar, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması hâlinde yer sağlayıcısına başvurarak uyarı yöntemi ile içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi doğrudan sulh ceza hâkimine başvurarak içeriğe erişimin engellenmesini de isteyebilir.” Madde hükmü kişilik haklarının ihlali durumunda mahkemeye erişimin engellenmesi konusunda yetki verdikten sonra bu yetkiyi de sınırlandırmıştır. 5651 sayılı Kanun’un 9/4. maddesinin 6518 sayılı Kanun ile değiştirilmiş haline göre “Hâkim, bu madde kapsamında vereceği erişimin engellenmesi kararlarını esas olarak, yalnızca kişilik hakkının ihlalinin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verir. Zorunlu olmadıkça internet sitesinde yapılan yayının tümüne yönelik erişimin engellenmesine karar verilemez. Ancak, hâkim...adres belirtilerek içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle ihlalin engellenemeyeceğine kanaat getirmesi hâlinde, gerekçesini de belirtmek kaydıyla, internet sitesindeki tüm yayına yönelik olarak erişimin engellenmesine de karar verebilir.” Böylece madde hükmü kişilik haklarının korunması kapsamında erişimin engellenmesi kararı verilmesine neden olan fiiller arasına kişilik hakkının ihlalinin eklemiş, ancak bu noktada öncelikli olarak yalnızca kişilik hakkının ihlaline neden olan kısımla ilgili erişimin engellenmesi kararı verilmesi gerektiğinin de belirtmiştir.⁷⁵

5651 sayılı Kanun’un 9. maddesinde kişilik haklarının ihlali durumunda erişimin engellenmesi kararı verilebilmesini düzenledikten sonra 6518 sayılı Kanun’un 94. maddesiyle değişik 5651 sayılı Kanun’un 9/A. maddesiyle “özel hayatın gizliliğini ihlal” durumunda da erişimin engellenmesi kararı verilebilmesi düzenlenmiştir. İlgili maddeye göre internet yayınlarıyla özel hayatın gizliliğinin ihlal edildiğini iddia eden kişi, iddiaları ve kimlik bilgileri ile TİB’e başvurmak zorundadır. TİB bu konuda erişimin engellenmesi yönünde bir düşüncesi varsa durumu Erişim Sağlayıcıları Birliği’ne gönderecek ve Birlik, bu kararı 4 saat içinde uygulayacaktır. Ayrıca özel hayatı ihlal edilen kişiler 24 saat içerisinde Sulh Ceza Mahkemesi’ne başvurarak erişimin engellenmesi talebinde bulunmak zorundadır. Sulh Ceza Mahkemesi kendisine bildirilen bu talebi değerlendirerek 48 saat içerisinde kararını vermekle yükümlüdür. Eğer bu süre zarfında karar verilmezse erişimin engellenmesi kararı re’sen

⁷⁵ Bu makalenin hazırlanması aşamasında 9. maddenin 4. fıkrası ile ilgili AYM, 2.4.2014 tarih ve 2014/3986 sayılı kararını verdi. Karar TİB’in 30 Mart yerel seçimleri öncesi, kişilik hakları ihlal edilen kişilerin yaptığı başvurular üzerine Türkiye’nin değişik yerlerindeki yargı organları tarafından verilen kararları uygulamayan Twitter hakkında verdiği erişimi engelleme kararının Anayasa’ya aykırılığı kararıdır. Karar metni Bkz: <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr> (02.04.2014)

hükümsüz olacaktır. Ancak özel hayatın gizliliğini ihlalde gecikmesinde sakınca bulunan hallerde doğrudan Başkanın emri üzerine TİB tarafından erişimin engellenmesi kararı verilebilecektir. Böylece madde hükmüyle özel hayatın gizliliğinin ihlal suçlarında mahkeme tarafından karar verilinceye kadar geçici olarak erişimin engellenmesi kararı verilebilecektir. Zira özel hayatın ihlali halinde içerik yayıldıktan sonra erişimin engellenmesi kararı fiiliyatta anlam ifade etmemektedir. Ancak bu noktada TİB Başkanına erişimi engelleme kararı verebilme yetkisinin tanınması eleştirilebilir. Aslında bu yetki "gecikmesinde sakınca bulunan hallerde" verilmiştir. Belki burada yetkinin kapsam ve sınırları daha açık ve kesin bir biçimde ifade edilmesi gerekirdi. Nitekim bu makalenin sona erme aşamasına geldiği günlerde AYM konuyla ilgili bir bireysel başvuru üzerine bir karar verdi.⁷⁶

30 Mart 2014 yerel seçimleri öncesinde, kişilik hakları ihlal edilen kişilerin yaptığı başvurular üzerine Türkiye'nin değişik yerlerindeki yargı organları tarafından verilen kararları uygulamayan Twitter hakkında TİB'inverdiği erişimi engelleme kararı⁷⁷ AYM tarafından Anayasa'ya aykırı bulunarak yasağın kaldırılması kararı verildi.⁷⁸ Anayasa Hukuku açısından tartışmalara yol açan karar, konumuz açısından da ifade özgürlüğü ile kişilik haklarının korunması arasında kurulması gereken hassas dengeyi korumadığı

76 AYM, 2.4.2014 tarih ve 2014/3986 sayılı karar metni Bkz: <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr> (02.04.2014)

77 TİB'in kararı şu şekildedir: Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı, 5651 sayılı Kanun ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine göre çalışmalarını yürütmektedir. Vatandaşlarımızın şikayetleri üzerine, Twitter'da kişilik haklarının ve özel hayatın gizliliğinin ihlali nedeniyle Türkiye Cumhuriyeti mahkemelerince erişimi engelleme kararları verilmiştir. Bu kararlar, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'na ulaşmış ve Başkanlığımız tarafından içeriğin çıkarılması Twitter'dan istenmiştir. Ancak, mahkeme kararlarının uygulanması hususunda tüm iyi niyet çabalarımıza karşılık Twitter bu kararlara duyarsız kalmış ve mahkeme kararlarını tanımamıştır. Yurtdışı merkezli sözkonusu internet sitesi Türkiye Cumhuriyeti mahkemelerinin vermiş olduğu kararları yok saymıştır. Bu nedenle, vatandaşlarımızın ileride telafisi mümkün olmayacak mağduriyetlerinin önlenmesi için başka bir seçenek kalmadığından mahkeme kararları doğrultusunda Twitter'a erişimin engellenmesi tedbiri uygulanmıştır. Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı, hukuk devleti ilkesi çerçevesinde mahkeme kararlarını uygulamakla yükümlüdür. Yurt dışı merkezli söz konusu internet sitesi, Türk mahkemelerinin kararlarına uyarak hukuka aykırı içerikleri çıkardığı takdirde, tedbir amaçlı uygulanan erişimin engellenmesine son verilecektir. Kamuoyuna saygıyla duyurulur."

78 AYM, 2.4.2014 tarih ve 2014/3986 sayılı karar metni Bkz: <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr>(02.04.2014)

görülmektedir. AYM, bir taraftan haklı olarak bir sosyal medya⁷⁹ ağı olan twitter.com sitesine erişimin tamamen engellenmesini ifade özgürlüğüne aykırı bulmuştur. Ancak diğer taraftan kişilik hakları ihlal edilen kişilerin lehine verilmiş yargı kararlarına uyulmaması ve yargı kararlarına konu olmuş içeriklerin kaldırılmaması ile ilgili hiçbir ifade kullanmamıştır. Bu çelişki kişilik haklarının korunması bakımından adil olmayan bir yaklaşımdır. Yukarıda da belirtildiği gibi kişilik haklarının ihlali halinde içerik yayıldıktan sonra erişimin engellenmesi kararı fiiliyatta anlam ifade etmemektedir. AYM kararına bakıldığında konunun sadece ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmiş olması, özel hayat, kişilik hakları gibi değerlerin korunması bakımından isabetli değildir.

Sonuç olarak ülkemizde internet yayınlarının denetimi konusunda idari olarak yetkili kurum Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı, adli olarak görevli mahkemeler ise Sulh Ceza Mahkemeleri'dir. Bu iki organ tarafından yapılan denetimler sonucunda erişimin engellenmesi kararı verilebilmektedir: Erişimin engellenmesi yönünde karar verilebilmesi için 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesinde belirtilen katalog suçların işlenmesi, kişilik haklarının veya özel hayatının ihlal edilmesi gerekmektedir. Ayrıca kişilik haklarının ihlali halinde hakkı ihlal edilen kişiler, içerik veya yer sağlayıcısına başvurarak içeriğin yayından kaldırılmasını talep edebileceği gibi doğrudan sulh ceza mahkemesine erişimin engellenmesi için başvurabilecektir.

C-AİHM' nin Ahmet Yıldırım/Türkiye Kararı

Ülkemizde internet yayınlarını düzenleyen temel Kanun olan 5651 sayılı Kanun'un yukarıda aktardığımız ve özellikle internet yayınlarının denetimi konusundaki hükümleri AİHM tarafından da değerlendirilmiştir. AİHM'nin ülkemizdeki internet yayınlarıyla ilgili eleştiri ve görüşlerini içerdiği bu karar Ahmet Yıldırım/Türkiye⁸⁰ kararıdır.

Mahkeme'nin kararına konu olayda Ahmet Yıldırım, çeşitli alanlardaki akademik yorumlarını yayımladığı <http://sites.google.com/a/ahmetyildirim.com.tr/academic/> internet sitesinin sahibi ve kullanıcısıdır. Bu site, Google'ın site modülü ve web sitelerinin yer sağlayıcısı durumunda bulunan "Google Sites" (<http://sites.google.com/>) adlı internet sitesi kullanılarak kurulmuştur.⁸¹

79 Sosyal medya, bilgi içeriği üreten ve tüketen bireylere değişim gücü veren online kanal olarak tarif edilebilir. MORALES, Tristan, "Social Media Campaigns as an Emerging Alternative to Litigation", Rutgers Computer and Technology Law Journal, V:38, No:1, 2012, s.42 vd.

80 Yıldırım/Türkiye, İkinci Daire 18.12.2012; kararın Türkçe çevirisi için bkz: Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

81 Yıldırım/Türkiye, İkinci Daire, par.7.

Denizli Sulh Ceza Mahkemesi 23 Haziran 2009 tarihinde, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 8. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendi gereğince, <http://sites.google.com/site/kemalizminkarinagrisi/benimhikayem/atauerk-koessi/at> adlı internet sitesi ile ilgili, Atatürk'ün manevi şahsiyetine hakaret edildiği gerekçesiyle "erişimi engelleme" kararı vermiştir.⁸² Denizli Sulh Ceza Mahkemesi daha sonra Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın talebi üzerine kararını düzeltmiş, 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesi gereğince Google Sites adlı yer sağlayıcı siteye erişimin tamamen engellenmesine karar vermiştir. TİB bu talebinin nedeninin, ihtilaf konusu siteye erişimin engellenmesinin tek yolunun Google Sites adlı yer sağlayıcı siteye erişimin tamamen engellenmesi olduğunu belirtmiştir.⁸³

Ahmet Yıldırım, bu karara karşı Asliye Ceza Mahkemesi'ne itiraz etmiştir. İtiraz gerekçesinde "Google Sites adlı yer sağlayıcı siteye erişimin tamamen engellenmesi nedeniyle akademik çalışmalar amacıyla kullandığı kendi sitesine de erişimin engellendiğini, suç olarak kabul edilen yayınların yapıldığı internet sitesiyle kendisiyle herhangi bir ilgisinin olmadığını, tedbir kararından diğer internet sitelerinin etkilenmemesi amacıyla yalnızca ihtilaf konusu siteye girişin engellenmesi gerektiğini, bu nedenle kendi sitesi açısından tedbir kararının kaldırılmasını" talep etmiştir.⁸⁴ Bu talep üst mahkeme tarafından ihtilaf konusu siteye erişimin engellenmesinin tek yolunun, suç teşkil eden yayını sağlayan <http://sites.google.com> adlı internet sayfasına erişimin engellenmesi olduğu belirtilerek reddedilmiştir.⁸⁵ Bunun üzerine Ahmet Yıldırım, kararın AİHS'nin 10. maddesine aykırılığı iddiası ile AİHM'ye başvurmuştur.

AİHM, değerlendirmesinde, ifade özgürlüğü konusunda internet sitelerinin önemine vurgu yaptıktan sonra⁸⁶, Google Sites' in bir grup bünyesinde web sitesinin kurulup paylaşılmasına imkân veren bir Google modülü olduğunu ve böylece ifade özgürlüğünden yararlanmayı sağlayan bir araç olduğunu ifade etmiştir.⁸⁷ Mahkeme, başvuru konusu olayla ilgili tedbir kararının, engelleme konusu suçla ilgili esastan bir karar verilinceye kadar verilmiş olan bir ön kısıtlama olduğunu, tedbir kararının dayanağı ne olursa olsun internetin erişilebilirliğini etkileme eğilimi gösterdiğini belirtmiştir.

82 Yıldırım/Türkiye, İkinci Daire, par.8.

83 Yıldırım/Türkiye, İkinci Daire, par.10.

84 Yıldırım/Türkiye, İkinci Daire, par.12.

85 Yıldırım/Türkiye, İkinci Daire, par.13.

86 Times Newspapers Limited/Birleşik Krallık Kararı, par.27.

87 Yıldırım/Türkiye, İkinci Daire, par.49.

AİHM dava konusu olayda, başvuranla ilgisi olmayan bir sitede saptanan bir suç unsuru nedeniyle, başvuranın sahibi olduğu siteye girişin engellendiğini, bu durumun ifade özgürlüğüne kamu makamları tarafından müdahale teşkil ettiğini belirtmiştir.⁸⁸

AİHM değerlendirmesinin devamında 5651 sayılı Kanun ile ilgili görüşlerini ifade etmiştir. Mahkeme'ye göre ülkemizde internet yayınlarının düzenlenmesi konusunda idari yönden yetki sahibi olan Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın yetkileri çok geniştir. Zira bir web alanına ilişkin herhangi bir soruşturma yürütülmeksizin ve özellikle erişimi tamamen engelleme hakkı gerekçesi gösterilmeksizin, siteye erişimin engellenmesi yönündeki tedbir kararı ifade özgürlüğünün kullanılması konusunda sakıncalar doğurabilecektir.⁸⁹

Ayrıca Mahkeme, ülkemizde internet siteleri ile ilgili olarak suç şüphesinin olması durumunda ön tedbir niteliğindeki erişimin engellenmesi kararı verilebilmesini de eleştirmektedir. Mahkeme'ye göre bu tür ilk sınırlamalar AİHS ile uyumsuzdur. Muhtemel kötü durumlara karşı sunulan hukuki kontrol güvencesi konusunda etkili ve yasağın sınırlandırılması konusunda özellikle katı olan bir yasal çerçevede, bu sınırların getirilmesi mümkündür. Ancak dava konusu somut olayda Denizli Sulh Ceza Mahkemesi konu hakkında daha hafif bir tedbir kararının varlığını dahi araştırmadan erişimin engellenmesi yönünde karar vermiştir.⁹⁰ Mahkeme'ye göre, tedbir kararı nedeniyle diğer web sitelerinin olumsuz yönde etkilenmesini önlemek amacıyla, sadece ihtilaf konusu internet sitesine erişimin engellenmesini sağlayacak bir yöntem seçilmelidir. İtirazı inceleyen hâkimler Google Sites'e erişimin tamamen engellenmesi gerekliliğini değerlendirerek, ihtilaf konusu olaydaki çeşitli yararlar arasındaki dengeyi araştırmaya çalışmamaktadır. Bu durum, hâkimlere "Google Sites" isimli yer sağlayıcının tümünden erişime kapatılmasının gerekliliği hakkında değerlendirmede bulunma zorunluluğu yüklemeyen 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesinden kaynaklanmaktadır. Mahkeme özellikle internette bulunan bilgilerin büyük çoğunluğuna erişimi engelleyen benzer tedbir kararları nedeniyle internet kullanıcılarının haklarına büyük ölçüde zarar verildiğini ve önemli dolaylı etkiler doğurabileceğini hâkimlerin dikkate alması gerektiğini belirtmektedir.⁹¹

Sonuç olarak Mahkeme'nin yukarıda belirttiği hususlar doğrultusunda başvuru hakkındaki tedbir kararı keyfi sonuçlar doğurmaktadır. Tedbir kararı

88 Yıldırım/Türkiye, İkinci Daire, par.54-55.; Alternatif filtre yöntemleri hakkında Bkz: DUTTON ve Diğerleri, s.33.

89 Yıldırım/Türkiye, İkinci Daire, par.63.

90 Yıldırım/Türkiye, İkinci Daire, par.64.

91 Yıldırım/Türkiye, İkinci Daire, par.66.

sadece ihtilaf konusu siteye erişimi engellemek amacını gütmemektedir. Ayrıca internet sitelerine girişin engellenmesine ilişkin hukuki kontrol, kötüye kullanma durumlarından kaçınmak amacıyla yeterli şartları taşımamaktadır. Belirli bir siteye erişimin engellenmesine ilişkin tedbir kararının genel bir engelleme aracı olarak kullanılmasını önlemek için iç hukukta herhangi bir güvence sistemi öngörülmemektedir. Bu nedenle somut olayda Sözleşme'nin 10 maddesi ihlal edilmiştir.⁹²

AİHM' in bu kararı, internet yayınları ile ilgili yasa koyucuya ve hukuk uygulayıcılarımıza yol gösterir niteliktedir. Zira TİB'e herhangi bir mahkeme kararı olmaksızın erişimi engellemesi kararı verme yetkisi verilmesi AİHM tarafından eleştirilmekte ve AİHS'ye aykırı olarak nitelendirilmektedir. TİB tarafından kısa süreli olmak şartıyla tedbir niteliğinde ve yargı kararı verilinceye kadar erişimin engellenmesi istisna olmalıdır. Bu istisna dışında AİHM kararı çerçevesinde, yargı kararı olmadan, internet özgürlüğüne müdahale edilmemesini sağlayacak mevzuat değişikliklerinin yapılmasının daha uygun olacağını düşünmekteyiz.

SONUÇ

Bu çalışmada kitle iletişim araçları içerisinde farklı özellikleri olan internet yayıncılığını ele almaya çalıştık. Bu konu son derece dinamik, hassas ve tartışmaya açık bir konudur. Dinamiktir, çünkü teknolojideki hızlı gelişmeler internet konusundaki düzenlemelerin yeniden gözden geçirilmesine ihtiyaç göstermektedir. Hassas ve tartışmaya açıktır, çünkü internet ortamı bir özgürlük alanıdır. Özgürlük alanları ile korunması gereken bazı değerler arasında bir denge kurulması gerekmektedir.

İnternet yayıncılığı sınır aşan özelliği sebebiyle uluslararası belgelerle düzenlenmiş, konu ile ilgili çerçeve niteliğinde bazı standartlar belirlenmeye çalışılmıştır. Bu belgeler internet yayıncılığı konusunda genel standartları belirleme yoluna gitmiş, bu çerçevede taraf devletlerin konu ile ilgili iç hukuklarında düzenleme yapmasını hedeflemiştir. Uluslararası belgelerin taraf devlet makamlarına yol gösterici nitelikte şu ilkeleri sunduğu söylenebilir: 1-İnternet yayıncılığına ilişkin genel kısıtlamalar yapılmamalıdır. 2-Yapılacak sınırlamalar belirlenen standartlarla ilgili olmalıdır. 3-Bu sınırlandırmalar ölçülülük ilkesine uygun olmalıdır.

Konu ile ilgili AİHM'nin çok sayıda kararı bulunmaktadır. AİHM, interneti farklı özellikler taşıyan kitle iletişim araçlarından biri olarak kabul etmektedir. Bu da zorunlu olarak internetin özel hükümlerle düzenlenmesini zorunlu kılmaktadır. AİHM, bu noktada ulusal makamların konu hakkındaki mevzuat eksikliklerinden kaynaklanan savunmalarını kabul etmemektedir. Ayrıca

92 Yıldırım/Türkiye, İkinci Daire, par.68-69.

Mahkeme internet yayınlarının etki alanının genişliğini kabul etmekle birlikte, ulusal makamlara radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesi konusunda verdiği geniş takdir yetkisini internet yayınlarının düzenlenmesinde vermemektedir.

Çalışmamızda karşılaştırma açısından diğer ülkelerdeki internet yayıncılığı ile ilgili hukuki düzenleme ve uygulamalara da kısaca yer verilmiştir. Bu ülkelerde de konu ile tartışmaların bulunduğunu, özellikle internet özgürlüğü ile korunması gereken değerler arasında denge kurulmaya çalışıldığı görülmektedir.

AİHM'nin internet yayıncılığı ile ilgili Türkiye hakkında verdiği Ahmet Yıldırım/Türkiye kararı bulunmaktadır. Bu karar, pek çok açıdan çerçeve niteliğinde bir karar olup kanun koyucuya ve uygulamacılara yol göstermektedir. Bu kararda AİHM, internet yayıncılığı ile ilgili tedbir kararı sadece ihtilaf konusu siteye erişimi engellemek amacını taşıması gerektiğini belirtmektedir. AİHM, TİB'e herhangi bir mahkeme kararı olmadan bir internet sitesine erişimi engelleme kararı verme yetkisinin verilmesini AİHS'ye aykırı olarak nitelendirmektedir. Bu bağlamda biz de istisnai olarak TİB'e, kapsamı ve sınırları belirlenmiş ve kısa süreli olmak şartıyla, tedbir niteliğinde, yargı kararı verilinceye kadar erişimi engelleme yetkisinin verilmesinin insan hakları sistemine uygun olacağını düşünmekteyiz. Bu istisna dışında, AİHM kararları çerçevesinde, internet özgürlüğüne müdahale edilmesini önleyecek mevzuat değişikliklerinin yapılması uygun olacaktır.

Türk Hukukunda da internet yayıncılığı ile ilgili özel bir düzenleme mevcuttur. Bu düzenleme internete erişimin engellenmesini kural olarak mahkeme kararına bağlamıştır. İstisnaen TİB'e erişimi engelleme yetkisi verilmiştir. Genel olarak bakıldığında Türk İnternet Hukukunun AİHM kararları ile uyumlu olduğu söylenebilir. Ancak özellikle uygulamada AİHS ve AİHM içtihatları ile oluşan insan hakları koruma sistemine uyulması ve TİB'in istisnai olarak kullandığı erişimi engelleme yetkisini, hukuka ve amacına uygun kullanması insan hakları hukuku bakımından yerinde olacaktır.

KAYNAKLAR

- AÇIKGÖZ, Mustafa H., Etkili İletişim, Elis Yayınları, Ankara, 2005.
- AKDENİZ, Yaman, "Legal Instruments for Combatting Racism on the Internet", Council of Europe Publishing, 2009.
- AKDENİZ, Yaman- ALTIPARMAK, Kerem, İnternet: Girilmesi Tehlikeli ve Yasaktır Türkiye'de İnternet İçerik Düzenlemesi ve Sansüre İlişkin Eleştirel Bir Değerlendirme, İmaj Yayınevi, Ankara, 2008.

ASLAN, Metin-CABU, Nilüfer, "İnternet Yoluyla İşlenen Suçlar", Güncel Hukuk, Temmuz 2007.

AVCI, Artun, Türkiye'de İnternet ve İfade Özgürlüğü, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2013.

BALKIN, Jack M., "Digital Speech and Democratic Culture: A Theory of Freedom of Expression for the Information Society" (2004). Faculty Scholarship Series. Paper 240. http://digitalcommons.law.yale.edu/fss_papers/240 (11.04.2014)

BOHL, Joan C., "My Iphone is My Castle: One Aspect of Protecting Privacy in a Digital Age", Journal Of Information Technology and Privacy Law, V:XXX, N:1, 2013.

COHEN, Julie E., "Information Rights and Intellectual Freedom" Ethics and the Internet, Intersentia, (Ed: Anton VEDDER), 2001.

ÇANKAYA, Özden – YAMANER, B., Melike, Kitle İletişim Özgürlüğü, Beta Yayınevi, İstanbul, 2012.

ÇOLAK, Nusret İ., Kitle İletişim Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007.

DUTTON, William H. - DOPATKA Anna - HILLS Michael - LAW Ginette – NASH, Victoria, "Freedom of Connection – Freedom of Expression: The Changing Legal and Regulatory Ecology Shaping the Internet", A Report of Oxford Internet Institute, 2010. Erişim için Bkz: <file:///C:/Users/pc/Downloads/SSRN-id1654464.pdf> (11.04.2014).

ERMAN, Barış, "Alman Hukukunda İnternette Kaynaklanan Ceza Sorumluluğu", <http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/hukukmeczua/article/viewFile/4179/3773> s.223, (07.02.2014).

FUSTER, Gloria G. – GELLERT, Raphael, The Fundamental Right of Data Protection in the European Union: In Search of an Uncharted Right", International Review of Law, Computers and Technology, V:26, No:1 March 2012, s.73-82.

GEDİK, Ömer, "Kitle İletişim Özgürlüğünün Yeni Boyutu "İnternet Özgürlüğü" ve 5651 sayılı "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun" a Bir Eleştiri, XII.", Türkiye'de İnternet" Konferansı, Ankara, 2007.

GEDİK, Ömer, Türk Yargı Kararları Çerçevesinde Türkiye'de Kitle İletişim Özgürlüğü, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2008.

GERCKE, Marco, Siber Suç Sözleşmesi ile 10 Yıl: Avrupa Konseyi'nin İnternet Bağlantılı Suçlara Karşı Mücadele Belgesinin Başarıları ve Kusurları, (Çev. Kerem ÖZ), İnternet Hukuku, Editör: Yener ÜNVER, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2013.

GÖKÇE, Orhan, İletişim Bilimine Giriş, Turhan Kitapevi, Ankara, 2005.

GÖKMEN, Meltem, "Türkiye'de İnternet Hukuku: 5651 Sayılı Kanun Hükümlerinin, Web Sitesi Erişim Engelleme Kararlarının ve "İnternete Filtreleme" Uygulamasının Hukuki İncelemesi", http://www.academia.edu/1623489/Turkiyede_Internet_Hukuku_5651_Sayili_Kanun_Hukumlerinin_Web_Sitesi_Erisim_Engelleme_Kararlarinin_ve_Internete_Filtreleme_Uygulamasinin_Hukuki

SINAR, Hasan, İnternet ve Ceza Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul, 2001.

SPILSBURY, Sallie, Media Law, Cavendish Publishing Limited, London, 2000, s.463-468.

STUCKEY, Kent, Internet and Online Law, Chapter 4: ObscenityandIndecency, LawJournalPress, 2003, s.1

VALERIUS, Brian, "İnternet Çağında Ulusal Hukuk Sistemlerinin Uygulama Alanı" (Çev.: Ramazan Barış ATLADI), İnternet Hukuku,(Editör: Yener ÜNVER), Seçkin Yayınevi, Ankara, 2013.

WEBER, Anne, Nefret Söylemi El Kitabı, Avrupa Konseyi Yayınları, 2009.

WEBER, Rolf H., RegulatoryModelsfort he Online World, KluwerLaw International, 2002

YILDIZ, Sevil, Medya ve Hukuk, Nobel Yayın, Ankara, 2010.

ZILLIOĞLU, Merih, İletişim Bilgisi, Anadolu Üniversitesi Yayın No:739, Eskişehir, 2003.

Çalışmada Adı Geçen AİHM Kararları Listesi

AnimalDefenders International /Birleşik Krallık, 22.04.2013; kararın Türkçe çevirisi için bkz: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"fulltext":\["internet"\],"languageisocode":\["TUR"\],"article":\["10"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-126781"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{) (27.12.2013).

PravoyeDela Redaksiyon Komitesi ve Shtekel/Ukrayna; kararın Türkçe çevirisi için bkz: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"languageisocode":\["TUR"\],"article":\["10"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-116530"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{), (27.12.2013).

Times Newspapers Limited/Birleşik Krallık, Dördüncü Daire, 10.03.2009; kararın Türkçe çevirisi için bkz: Sinerji Mevzuat ve İctihat Programı.

Yıldırım/Türkiye, İkinci Daire, 18.12.2012; kararın Türkçe çevirisi için bkz: Sinerji Mevzuat ve İctihat Programı.

İnternet Kaynakları, Program ve Raporlar

CongressionalResearch Service Raporu,(Çev. Türker ERTAŞ), İnternet Hukuku, (Editör: Yener ÜNVER), Seçkin Yayınevi, Ankara, 2013.

<http://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.USER.P2>, (06.02.2014).

<http://www.wisegeek.com/what-is-the-communications-decency-act.htm>, (06.02.2014).

Sinerji Mevzuat ve İctihat Programı